

Derewel ana Pol sə vinden ayak anà do sə
Korintu ahay
 mama'am awan

Adakay way pə deftere a anan

À alay ata nà, Korintu nà, wulen su doh mæduwen awan. À man ata nà, Pol kè wazak anan læbara a Yesu mugom a anà Yahuda ahay aday anà do su kon azar aya re. Pə dæba anahan a wa kutok, Pol a slæne nà, 'am aya inde tæ slabakak à wulen sə do a Yesu ahay cara cara bayak awan. Do ahay tæ gæzlak zek ahay jæban jæban, 'am sə gæba zek ahay so, anjahay sækæffe inde à man sə slæne wazo ibay, apa daf cæncan a kè tærak way sa ga anan azay, tæ sænak sa ga anan mer su way tæ mægala ana Apasay Cæncan a sa var ataya bay, aday tæ sænak 'am sə aslabakay ana do ma mac aya à mæke wa bay. Natiya kutok, Pol a mbædahan atan ayak pə way ataya fok, ta sə dækan atan anan asan zek a Mbærom anga do ahay.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am ahay (1.1-9)

*Atæra zek kærtek tæ dædom ana Yesu mæzlælngad awan
 (1.10 - 2.16)*

*Agan nga anà atætak way ana do maslan a Yesu ahay (3.1
 - 4.21)*

'Am sə gæba zek ahay (5.1 - 7.40)

Ahæran nga à Mbærom, bina anà pæra ahay bay (8.1 - 11.1)

Mægala ana Apasay Cæncan aya awan (11.2 - 14.40)

Yesu kè mbasak pə amac (15.1-58)

Andav sa 'am ahay (16.1-24)

Pol a jan ayak 'am anà do sə Korintu ahay

¹ Sə vindek ikwen ayak derewel a anan nà, nen Pol. Kà zlak anan à nga à Mbərom sə ngumo aday nê təra do maslan ana Yesu Almasihu. Ma jak ikwen ayak 'am, manay tə Sostenes, winen do sa daf nga pə Yesu Almasihu kawa mənuko a re. ² Mə vindek ikwen ayak anà kwanay do a Yesu ahay à wulen su doh sə Korintu. Kə tərən do a Mbərom ahay anga Yesu Almasihu. Mbərom a ngamak ikwen nà, anga aday kə tərən do mə japay aya tə winen awan. Kə ngamak anan anà do sə dukwen gərmec ù vo anà Yesu Almasihu kwa aha ataya fok, anga aday tê təra do mə japay aya tə winen a re. Yesu nà, winen Bahay a mənuko a fok. ³ Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tə gak ikwen sumor, aday tə varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngəran anà Mbərom anga do sə Korintu ahay

⁴ Hwiya nə ngəran anà Mbərom jiya nà, anga sumor anahan sa gak ikwen ta sə japay kwanay tə Yesu Almasihu ata awan. ⁵ Anga Mbərom do sə japay kwanay tə Yesu Almasihu ata nà, kə varak ikwen məgala ahay cara cara. Kə tərak kwanay do sa san way ahay, aday kə varak ikwen məgala sə dəkay anan 'am anahan anà do ahay coy. ⁶ Kə njiden anan way ataya awan. Bina, à alay a manay sə dəkak ikwen anan ləbara a Yesu Almasihu ata dukwen nà, kə təmihen a nə tə didek a à mivel a kwanay inde. ⁷ Anga nan kutok, kwanay do sa ba amay ana Yesu Almasihu Bahay a mənuko ataya nà, kə njiden anan məgala ahay fok coy. Awan a inde a kəcak ikwen nà, inde sabay. ⁸ Mbərom dukwen i təra kwanay do njənnjan aya hus à andav ana daliyugo inde, anga aday dowan â sa njad pikwen alay sa 'am sə slahay kwanay à sariya a Mbərom inde pə luvon ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu saa may ahay ata bay. ⁹ Matanan, kə jəjiren awan bay, anga Mbərom a sə ngamak

ikwen aday sə japay kwanay tə wan anahan Yesu Almasihu Bahay a mənuko ata nà, winen nə dō dīdek awan, a ga anan way anahan a sa ja ataya hwiya.

Agəzla zek à wulen su dō a Yesu ahay

¹⁰ Matanan, mərak uno ahay, na gak ikwen ayak amboh tə sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Kem, 'am â zlak ikwen pi zek, aday kâ gəzlen zek ahay à wulen a kwanay ahay inde bay re. Təren dō mə japay aya awan, mivél a kwanay â ga nə kərtek aday abayak nga a kwanay ahay dūkwen â ga nə kərtek a re. ¹¹ Bina bā dō ahay inde ta nak ahay àga Kuluwe wa pə cakay uno, tə dākak uno anan atəre inde à wulen a kwanay. ¹² U no sa ja nà, azar su dō a kwanay aya ta wa: «Manay nà, dō ana Pol ahay.» Azar aya ite ta wa: «Manay dūkwen dō ana Apolos ahay.» Azar su dō əngal aya asa ta wa: «Manay nà, dō ana Piyer ahay.» Aday azar su dō aya ite kutok ta wa: «Manay nà, dō ana Almasihu ahay.» ¹³ Ki jen matanan ata nà, bā Almasihu a nà, kə gəzлак anan zek anahan a dāw? Kabay kwanay kə jilen nə tə darak ayak pə dədom mə zləngad a anga kwanay nà, nen Pol a dāw? Kabay ki gen baptisma nà, tə sləmay uno, nen Pol a ite dāw?

¹⁴ Nə ngəran anà Mbərom tətibay adəka, anga nen na gak anan baptisma anà dōwan bay, əna si atə Kərispus tə Gayus dəkdek. ¹⁵ Natiya dōwan inde i mba apan sa jəka a ga baptisma nə tə sləmay uno nen Pol nà, ibay. ¹⁶ Ayaw, cəkəbay nə mbədəkek anan à nga wa adəka re, bā na gak anan baptisma anà Sitifanas, winen tu dō su doh anahan ahay re. Pə dəbā anahan a wa, na gak anan baptisma anà dōwan a inde nà, na san sabay. ¹⁷ Bina, Almasihu a slan nen aday nà, saa gan baptisma anà dō ahay bay, əna saa dākay anan ləbara mugom a anà dō ahay. Nen apan ni dākay anan ləbara sa 'am anahan ata, əna tə asan way

kawa su dō zənzen a sə bayak apan ata bay. Na ga matanan bay nà, anga aday amac a Yesu Almasihu a pə dədom mə zləlŋgad ata â təra awan kəriya bay.

Asan way a Mbərom tə asan way su dō zənzen awan

¹⁸ Ləbara sə amac a Yesu Almasihu pə dədom mə zləlŋgad ata nà, dō saa lize ahay ta ca apan nə kawa way sə mindel kəriya awan. Əna pə mənuko dō saa tam ahay ite nà, da san zle wita nə məgala a Mbərom a way anahan.

¹⁹ Da san way ata zle nà, anga ba Mbərom kà jak à Deftere inde, a wa:

«Ni lize anan kəlire su dō kəlire aya awan,

aday ni jəjay anan asan way su dō ma san way aya fok.*»

²⁰ Natiya kutok, kak Mbərom a kà jak matanan cukutok nà, dō a kəlire ataya ti ga inde asa daw? Kabay miter sə Tawrita ahay nà, ti ga inde daw? Kabay dō sa san sa vad awiway ahay nà, tinen ti ga inde daw? Asan way a tinen ata i man atan zek pə awan bay jiga awan. Mbərom kə tərak anan asan way a tinen ata way sə mindel kəriya awan.

²¹ Matanan dō sə daliyugo ahay, tə asan way a tinen ata, tə canak anan anà way a Mbərom sə ndakay tə kəlire† anahan awan, əna tə sənək wa Mbərom a bay hwiya. Anga nan kutok, Mbərom a tə alay anahan a kə varak anan cəved sa tam anà dō sə sləne ləbara sa 'am a manay sə wazay anan ata awan. Əna cəkəbay, dō ahay ta ca pə ləbara ata nə kawa way sə mindel adəka. ²² Yahuda ahay ite nà, ta gan may aday ti sa təma 'am ata nə, si ti canan anà masuwayan aday. Gərek ahay ite, a nan atan ti saa təma nà, si ti san tə kəlire sa nga a tinen a aday. ²³ Aya əna mənuko də dakay

* 1:19 Ca pə Esaaya 29.14. † 1:21 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

anan nà, Yesu Almasihu nè tə darak anan pə dədom mə zləngad awan. Ata pə Yahuda ahay nà, wita way sə bənan atan mbiyed. Pu dō sə pəra ahay ite, wita nà, dā ja nə 'am sə mindel kəriya awan. ²⁴ Əna pə mənuko dō a Mbərom mə ngamay aya kwa â ga nə à wulen sə Yahuda ahay wa, kabay à wulen su dō sə pəra ahay wa nà, dā san zle, Yesu Almasihu nà, winen məgala ana Mbərom tə kəlire anahan a təkə fok. ²⁵ Way a Mbərom sa ga nà, kawa way sə mindel kəriya awan, aday cəkəbay, way ata a zalay asan way su dō zənzen awan. Way anahan sa ga nə kawa way bəle awan, aday cəkəbay way ata a zalan məgala à nga wa anà dō ahay bugol.

²⁶ Matanan, mərak uno ahay, ənga bayiken pi zek a kwanay a mə ngamay ataya aday. Pu dō sə daliyugo ahay nà, dō kəlire aya inde à wulen a kwanay gem ibay, dō tə məgala aya dukwen inde à wulen a kwanay gem ibay, aday dō sə ngəlaw ahay dukwen nà, inde à wulen a kwanay gem ibay re. ²⁷ Əna Mbərom a walay adəka nà, dō mindel aya awan, ənga aday ti pəkan waray ì ide anà dō sa jəka tinen nə ta san way zle ataya awan. Aday Mbərom a walay dō bəle aya awan, ənga aday ti pəkan waray ì ide anà dō sa jəka tinen məgala aya ata awan. ²⁸ Aday a walay dō kəriya aya awan, tu dō aday dō ahay tə kədey atan ataya awan, aday tu dō demdemem aya pə daliyugo wa. A ga matanan nà, ənga aday sə lize anan dō sə mazlaḅ ahay pə daliyugo a anan wa. ²⁹ Matanan kutok, dōwan i mba apan sə həran nga anà zek pə 'am anahan bay. ³⁰ Sə japay mənuko tə Yesu Almasihu nà, zek a Mbərom awan. Matanan həna Mbərom a təra anan Yesu Almasihu nà, dədazl sə asan way a mənuko kutok. Kawa sa ja nà, tə Yesu Almasihu ata kutok, də tərak dō didek aya pə 'am anahan aday də tərak dō anahan ahay ma tam aya ì ines wa tə alay anahan. ³¹ Ənga nan kutok, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Kak

dowan a inde a nan sa ga ti zek nà, â ga ti zek adêka nà, ti mer su way a Mbërom sa ga.‡»

2

Wazo ana Pol à Korintu

¹ Mërak uno ahay, à alay a nen sa zlak ayak àga kwanay kurre sê ðakak ikwen anan way a Mbërom mi ðer aya ata nà, nè ðakak ikwen anan nè tã cãved sa 'am ma da 'am aya bay. Aday ðukwen, nè ðakak ikwen anan nè tã cãved sã asan way su dõ sã daliyugo ahay bay re asanaw? ² Anga, na zlak ayak àga kwanay nà, na gan may nâ san kãrtek nà, Yesu Almasihu, aday winen më daray a pë ðãdom më zlãlngãd ata awan. ³ À alay a nen àga kwanay ata nà, nen bãle awan, zlawan u go, aday nen apan ni jëjar re. ⁴ Nen apan ni wazak ikwen 'am a Mbërom nà, na vak ikwen nga tã asan way sã dõ ahay bay. Əna mëgala ana Apasay a Mbërom a ðakak ikwen anan nà, 'am uno sa jak ikwen ata nè 'am ðidëk aya awan. ⁵ Anga nan kutok, kã ðãfen nga pë Mbërom nà, anga asan way su dõ zãnzen a bay, əna tã mëgala a Mbërom.

Asan way su dõ zãnzen a tã kãlire a Mbërom

⁶ Anà dõ ma san nga aya à cãved sa ðãf nga pë Mbërom ata nà, më ðakan atan anan ayak nè kãlire sã asan way ðidëk awan. Kãlire ata nà, mbala ana dõ sã daliyugo ahay bay, kabay mbala ana dõ mëduwen aya sã lavan nga anà dõ ahay ataya bay re. Do sa san way ataya nà, ti i lize anan pi zek azanan. ⁷ Əna kãlire mbala manay sã ðakak ikwen anan ata nà, winen nè kãlire mbala a Mbërom awan. Wita nà, abay winen mi ðer awan kwakwa. Kwa daliyugo ðukwen më ndakay a fan bay, Mbërom a lavay anan zek tã kãlire anahan, anga aday sa tam mënuke à mazlaḅ anahan

‡ 1:31 Capë Yeremiya 9.22-23.

inde. ⁸À wulen su dō sə lavan nga anà dō ahay pə daliyugo ataya nà, dōwan inde kwa kərtek sa san way ata nà, ibay. Abay tâ san aka nà, tiya ti darak anan ayak Bahay sə mazlaḅ pə dədom mə zləngad ata bay. ⁹Way ata nà, a təra kawa mə vinde awan à Deftere a Mbərom inde ata awan, a wa:

«Way a aday kula dōwan kə canak anan bay,
 kula dōwan kə slənek bay,
 aday kula dōwan kə bayakak apan à mivəl inde bay
 ata nà,
 Mbərom a lavan anan zek tə way ata anà dō sə pəlay
 anan ahay.* »

¹⁰Aya mənuko nà, Mbərom a kak uko anan ahay way a mi dər ataya tə məgala sə Apasay anahan. Apasay anahan ata nà, a zəzor anan way ahay fok, kwa abay â ga nà, way mi dər aya à mivəl a Mbərom a inde təkede dukwen, a san zle hwiya re. ¹¹Natiya, dō zənzen a nà, sa san way sə mivəl anahan a aday nà, si apasay si zek anahan awan. Matana re, dōwan sa mba apan sa san way sə mivəl a Mbərom nà, ibay, si Apasay si zek anahan a way anahan re. ¹²Mənuko nà, Apasay a à mənuko inde ata nà, mbala a Mbərom a way anahan, bina apasay sə daliyugo a anan bay. Anga nan, dā mba apan sa san sumor a Mbərom ma gak uko aya fok ata awan. ¹³Anga nan kutok, manay apan mi dəkay a way anà dō ahay nà, sə pəkan umo 'am nà, Apasay a Mbərom awan, bina asan way sə daliyugo bay. Natiya mə tətakan anan dīdek sə way mbala Apasay a Mbərom ata anà dō aday Apasay a Mbərom inde à mivəl a tinen inde ataya awan.

¹⁴Natiya awan, dōwan a aday kə njadək Apasay a Mbərom à mivəl anahan inde bay cəna, i mba apan sə təma way ana Apasay a Mbərom sə varan anà dō ahay ataya bay.

* 2:9 Ca pə Esaaya 64.3.

Bina winen a ca apan aday nə kawa way sə mindel kəriya aya awan. I sləne bay, anga sa man zek anà dō ahay aday sə sləne way ataya nà, Apasay a Mbərom awan. ¹⁵ Əna dō aday Apasay a Mbərom inde à mivəl anahan inde ata nà, a mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anà way ahay lele. Əna zek anahan a kutok nà, dōwan a mba apan sa san 'am anahan a bay. ¹⁶ Anga Deftere a Mbərom a wa: «Sa san abayak nga ana Mbərom a nə wayaw? Dōwan inde saa təkəren 'am a sləmay ibay.†» Aya, manay nà, Apasay a Mbərom inde à mivəl a manay, aday mə bayak nà, way kawa ana Yesu Almasihu a sə bayak ata awan.

3

Do si mer su way ana Mbərom ahay

¹ Matanan mərak uno ahay, à alay uno sa zlak ayak àga kwanay ata nà, na mbak apan sa jak ikwen way ahay kawa abay ni jan anà dō ahay aday Apasay inde à tinen inde coy ataya bay. Na jak ikwen ayak adəka nà, kawa dō sə daliyugo ahay, anga kwanay a à alay ata nà, kawa gwaslay ahay mba, kə tərən dō sə pərahan azar anà Yesu Almasihu mə jəra aya fan bay. ² Anga nan, nə tətakak ikwen anan à alay ata dükwen nà, way ma da 'am aya bay ataya re, bina winen ma da 'am ataya nà, ki mben apan fan bay.* Aday kwa abay â ga nə həna biten təkede dükwen, ki mben apan fan bay re, ³ anga kwanay hwiya kawa dō sə daliyugo ahay mba. Bina hwiya kwanay apan i gen sərak ahay pi zek, aday atəre dükwen, way a kwanay re. Ata nà, kwanay kawa dō sə daliyugo ahay ba? Aday ki gen nà, way su dō sə daliyugo aya kutok bidaw? ⁴ Kak aday azar su dō a kwanay aya ta wa: «Manay nà, dō ana Pol ahay» aday dō hinen

† 2:16 Ca pə Esaaya 40.13.

* 3:2 Pol a ngaman anà way ataya nà,

«pay» ta «daf».

ahay ite ti ja: «Manay nà, dō ana Apolos ahay», ata ki gen way matanan ataya nà, kwanay dō sə daliyugo aya sabay kutok daw?

⁵ Apolos ata nà, awan a maw? Pol nà, winen wayaw? Manay nà, dō si mer su way a Mbərom ahay coy. Ma ga nə mer su way sə dakak ikwen anan ləbara ana Yesu Almasihu anga aday kə dəfen apan nga. Kuwaya, manay ma ga nə mer su way mbala ana Mbərom a sə ngaman umo apan sa ga ata awan. ⁶ Manay ma ga nà, kawa dō sa ga mer su way à guvo ahay. Nen sə lahak ayak sə dakak ikwen anan 'am a Mbərom ata nà, nə tərak kawa dō sa casl way à guvo. Apolos, winen a zlak ayak nà, a pərahan azar anà mer su way a Mbərom àga kwanay kawa dō sə pəkan a'am anà zahav sə way a ma casl ata awan. Əna sa har anan zahav sə way ata nà, zek a Mbərom awan. ⁷ Matana kutok, dō sa casl way tu dō sə pəkan a'am fok a tinen a, cew maya ta slak awan a ibay. Əna si zek a Mbərom a tə alay anahan dō sa har anan zahav sə way ata awan. ⁸ Natiya kutok, à ga nə nen Pol, dō sa casl, à ga nə Apolos, dō sə pəkan a'am, cew maya manay a, awan inde kə gəzlake manay pi zek wa daw? Əna zek a Mbərom i varan umo magwagway si mer su way anà kuwaya pə herreb sə ayanga a manay. ⁹ Manay cew maya tə Apolos a nà, mə japay nə pi mer su way a Mbərom awan. Kwanay a kutok, kə tərən nà, guvo a Mbərom ata awan.

Aday asa kə tərən kawa doh aday Mbərom winen apan i han ata re. ¹⁰ Nen nà, Mbərom kə gak umo sumor anahan, bina sə dazlan anan mer su way ata àga kwanay nà, nen awan. Matanan kutok, nə tərak dō mərike a sa san sa han doh ata awan. Nə pəkak anan saray sə way a coy. Aday dō hinen ahay tinen apan ti han apan. Əna kuwaya à han apan dukwen, tə wurwer awan. ¹¹ Saray su doh nà, ma pak a coy. Saray su doh ata nà, Yesu Almasihu. Dowan inde i

mba apan sa pak uda maza sabay. ¹² Pə saray sə way ata kutok, dō ahay bayak a tinen apan ti han apan. Azar a ta han apan tə guro, azar aya dukwen ta han apan tə rəslom, azar aya ite tu kon mə jəra aya awan. Aday jəba su dō azar aya ite, tinen kutok nà, ta han apan tə dədom, tə mapapar, aday azar aya kutok tə gusuko. ¹³ Aya əna, pə luvon sə sariya kutok nà, jiyjay i dav pi mer su way ana kuwaya fok. Mbərom i katab anan mer su way ana kuwaya tə uko. Ata aday di canan anà mer su way a mənuko ahay kutok, kwa â ga nə lele, kwa â ga nə lelibay, ata di san kutok. ¹⁴ Kak aday uko kà mbak apan sa vak anan mer su way à dōwan a bay nà, ata winen i njad magwagway anahan. ¹⁵ Əna kak uko kà mbak apan sa vak anan mer su way a dōwan a ite nà, i njad awan bay. Zek anahan a dada nà, i tam, əna i tam nə wurcihew wurcihew kawa dō sə təmay ahay à 'am sə uko wa, alay məgəbar awan.

¹⁶ Kwanay nà, kə tərən kawa doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday Apasay anahan mə njahay a à mivel a kwanay inde. Wita nə kə sənən apan itəbay dāw? ¹⁷ Kak dōwan a kə nəsek anan doh sə mazlaḅ a Mbərom ata nà, Mbərom i lize anan dōwan ata awan. Anga doh sə mazlaḅ a Mbərom nà, cəncan awan, aday kwanay dukwen doh ata awan.

¹⁸ Natiya kutok, dōwan â sa njəkan uda anà zek anahan bay. Kak dōwan a inde à wulen a kwanay kà jak winen nə dō ma san way a pə daliyugo a anan nà, â təra zek anahan nə dō mindel a adəka, aday â njad kəlire didek a kutok. ¹⁹ Anga asan way su dō sə daliyugo ahay nà, Mbərom a ca apan nə wita nə mindel kəriya awan. Deftere a Mbərom a ja nà: «Mbərom a mbazl anan dō ma san way aya à balay sə wurwer a tinen aya inde.†» ²⁰ Aday a ja asa re, a wa: «Mbərom Fetek a san nà, abayak nga su dō

† 3:19 Ca pə Ayuba 5.13.

ma san way aya nə way kəriya aya awan.†» ²¹ Anga nan kutok, dowan â sa hëran nga anà zek anga do zenzen a bay. Sënen adëka nà, way ahay fok nə ana kwanay. ²² Â ga nə nen Pol, â ga nə Apolos kabay Piyer nà, manay a fok nə ana kwanay a bidaw? Aday, kwa daliyugo, kwa sifa, kwa amac, kabay way sə alay a hëna a anan, kabay way sa nay à alay a azanan pa 'am ata awan fok nà, ana kwanay awan. ²³ Aday zek a kwanay a ite nà, sə lavay kwanay dukwen nə Almasihu. Aday Almasihu a ite dukwen, ana Mbërom awan.

4

Do maslan ana Yesu ahay

¹ Sënen apan lele, manay do maslan ana Almasihu ahay nà, do si mer su way anahan ahay. Mbërom a varan umo anan mer su way sə dakan anan anà do ahay way anahan abay mi der aya kwakwa ata awan. ² Natiya kutok, do si mer su way a aday ti mbëसान mer su way à alay inde ata nà, sumor a nà, do didek awan. ³ Nen a aday nà, kê gëden uno azar, kê jen nə nen lele kabay nen lelibay fok nà, awan a jalay nen bay. Kwa â ga nə dowan aya inde tinen apan ti gudô azar ata dëp nà, awan a jalay nen bay re. Kwa mez si zek uno takede kà jak uno awan a ibay. ⁴ Anga nen a nə bayak nà, awan a mi der a inde aday tede abay sə gudô apan azar nə ibay. Əna kutok nà, u no sa ja nə nen na ga ines itëbay ata bay re. Suu go sariya nà, zek a Mbërom a të alay anahan awan. ⁵ A nak ikwen sə lahan pa 'am anà Mbërom sa gan sariya anà do ahay nà, angamaw? Ben luvon a aday Bahay a mënuko i sa sariya ata aday. Winen a kà nak kutok nà, i dav anan jiyjay anahan pë way a mi der a ì ide zenzen a inde ataya, i kay anan ahay uho way sə mivel sə do ahay kutok re. À alay ata kutok, Mbërom i

† 3:20 Ca pë Jabuura 94.11.

həran nga anà kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya awan.

⁶ Mərak uno ahay, nə vindek ikwen ayak minje sə way a anaya pə manay tə Apolos nà, anga aday kə sənən way a mi dər aya uda ata awan. U no nà, pərihen anan azar anà way a mə vinde à Deftere a Mbərom inde ataya awan. Kə həran anan nga anà zek a kwanay anga dō kərtek, aday sə kədəy anan dō azar aya bay. ⁷ Anga, sa jak iken nà, kə zalay dō azar a nə wayaw? Awan anak a inde aday kə təma pə Mbərom wa bay nə maw? Ibay fok. Ka ga anan ti zek kawa ka njad tə alay anak a ite nà, angamaw?

⁸ A ga pikwen nà, kə njidən anan way ahay fok, kwanay dō zlile aya awan, aday ki jen nà, kwanay bahay ahay. Aday kə bayiken nà, manay nə bahay ahay itəbay. Abay â ga nə matanan cukutok nà, wita lele, dī ga bahay ata nə pə kərtek a jiga bugol bidaw? ⁹ Aya nà, matanan bay. Manay nə dō maslan anà Yesu Almasihu ahay. Əna Mbərom a təra manay kawa dō mədakwidok aya awan, kawa dō kəriya aya awan, aday ma bən aya coy saa vad manay pa 'am sə dō ahay fok ata awan. Mə təra kawa way sə gəsle anan pə idə sə dō ahay, kwa pə idə ana maslay a Mbərom ahay re. ¹⁰ Dō sə daliyugo ahay ta ca pumo nà, kawa mindel ahay, anga manay apan mi dəkay anan ləbara ana Almasihu. Aday a ga pikwen nà, kwanay kə sənən way zle, anga ajapay a kwanay tə Yesu Almasihu ata awan. Manay ite nà, dō bəle aya awan. Kwanay nà, məgala aya awan. Manay nà, dō ahay tə kədəy manay, aday tə varak ikwen mazlaḅ anà kwanay bugol kutok. ¹¹ Hus həna biten dūkwen nà, may winen apan i rawad manay, manay apan mi mac tu jom re. Zana lele aya inde pumo itəbay re, ta taa ndəbay manay nə hwiya. Manay apan mi bar nə karara kawa doh a manay nə inde itəbay. ¹² Mə rəzlen à nga wa anà mer su way nə

ndekærkærre, anga aday mâ njad sa tar alay à 'am.* Kwa tã gånahak umo dæp nà, manay ma ma nga sã pãsen atan anan adæka nà, 'am lele aya awan. Tã jugurak pumo wa 'am dæp nà, mæ dæma anan ca. ¹³ Do ahay ti rac manay ta 'am, æna manay mi bænán atan mbac adæka re. Ti ga alay tã manay kawa kwaskwalay. Hæna hwiya ma nan anà dõwan bay, kawa ruhom sã daliyugo a anan.

¹⁴ Nã vindek ikwen ayak nà, anga sã pækak ikwen waray ì ide pã way a kwanay sa ga ataya bay, æna anga u no sa jak ikwen ayak panan wa lele, kwanay wan uno ahay, car uno ahay. ¹⁵ Kwa abay â ga nã dõ ahay inde bayak a tã baslay zek bay sa zlak ayak àga kwanay saa dækak ikwen anan læbara ana Almasihu dæp nà, bæbay a kwanay pã cæved sã pærahan azar anà Yesu Almasihu inde kærtek nã, nen a hwiya. Na ja matanan nà, anga sã dækak ikwen anan læbara mugom a nà, nen. Kwanay kã tæmihen sa daf nga pã Yesu Almasihu nã à alay uno wa. ¹⁶ Anga nan kutok, nã cæce pikwen wa nà, pærihen anan azar anà azla uno awan. ¹⁷ Matanan nã slønak ikwen ayak Timote, winen wan uno læliwe uno awan, winen ma daf nga pã Bahay a mænuko Yesu a nã lele. Winen kã sak a dæzlek ayak nà, i dækak ikwen anan cæved uno sã pærahan azar anà Yesu Almasihu nã lele. Wita nà, way uno sã dækan anan anà dõ a Yesu ahay kwa aha fok ata awan.

¹⁸ Do a azar aya tinen apan ti zlapay awan, à wulen a kwanay inde. Tã bayak nà, i ga nã ni zlak ayak àga kwanay sabay. ¹⁹ Æna kã zlak anan à nga anà Bahay a mænuko Yesu nà, nen apan ni zlak ayak bæse. Ata ni i san anan dõ sã zlapay awan ataya nà, tã bæbal awan kæriya daw, kabay mægala a tinen a inde acækan daw kutok. ²⁰ Anga bahay a Mbærom nà, way mægala awan, bina abæbal awan bay.

* ^{4:12} Capæ Mer su way ahay 18.3.

²¹ A nak ikwen jiga nə maw? Nâ zlak ayak àga kwanay nə tə məkibek a daw, kabay nâ zlak ayak nə tə asan zek a aday tə anjahay səkəffe à mível inde daw?

5

Way ma ga waray a à mamasl su do a Yesu ahay inde

¹ Ihe, nen apan ni sləne kwa ta sə wura fok, ta wa, 'am inde məduwen a àga kwanay. Nə sləne nà, dowan a inde nə tə nahay tə uwar ana bəbay anahan. Jəba sə way ata nà, kwa à mamasl su do sə pəra ahay inde dukwen, ta gan may bay re. ² Abay tədə pə jəba sə way ata nà, ki yimen anan anan adəka, əna kwanay nà, gədek a zlapay anan re. Do sa ga way matanan ata nà, kə rəzlen anan à wulen a kwanay wa bay adəka nà, angamaw? ³ Kwa â ga nə nen dəren tə kwanay, apasay uno winen inde tə kwanay. Do sa ga way matanan ata nà, nen nə gəzlake anan sariya anahan a coy, kawa nen inde à wulen a kwanay. ⁴ Na jak ikwen ayak tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu həna nà, hilen nga pa 'am ata awan, aday nen a dukwen, apasay uno i ga inde à mamasl a kwanay, aday dukwen məgala ana Bahay a mənuko Yesu i ga inde re. ⁵ Aday ka sak a hilen nga ata nà, viren anan anan dowan ata à alay inde anə Fakalaw, aday ubor si zek anahan â lize. Ata nà, sifa anahan i tam pə luvon ana Bahay a mənuko saa may ata awan.

⁶ Kwanay apan ki zlabiren awan bugol nà, ki gen nə way lele daw? Bina kə sənən sa jəka: «Wudəh mənjoek cəna, a zlambar anan nuko nə fok» nà, kə sənən bidaw? ⁷ Ines nà, kawa wudəh ata awan. Matanan, pəken anan ines a kwanay ahay à wulen a kwanay wa. Natiya, ki təren do didək aya awan. Bina abay həna ata adəka nà, kwanay mə təra a nà, do didək aya coy, anga Yesu Almasihu kə məcak kawa wan sə təman mə waslan a anə Mbərom pə

luvon sa ga azar uko sə Pasəka ata awan.* ⁸ Anga nan kutok, guko azar uko sə Pasəka ata nə, tə way mənjenja wudəh ata awan, kawa sa ja nə, tə mivəl cədan'a aday à dīdek a inde.† Bina mbəsakuko atə sədək tə huwan, anga tinen way lelibay aya kawa wudəh ata awan.

⁹ À derewel uno sə vindek ikwen ayak hinen inde ata nə, na jak ikwen ayak bidaw? Kâ saa jipen tu dō sa ján uho ahay bay. ¹⁰ Nə vindek ikwen ayak matanan ata nə, na ja nə pu dō sa ján uho ahay, dō sa ga ubor pə dala ahay, kabay dō sə van nga anà dō ahay, kabay dō sa ga pəra ahay, əna tinen abay dō sə daliyugo aya way anahan ata bay asanaw? Kak abay na ja nə pə tinen nə, wita si ki mbəsiken anjahay pə daliyugo bidaw? ¹¹ Əna na ja nə, pu dō aday a jan anà nga anahan a nə, winen dō a Yesu, aday cəkəbay winen dō sa ján uho, winen dō sa ga ubor pə dala, winen dō sa ga pəra, winen dō sa gad mungwalay pu dō, winen dō sə vaway nga aday dō sa van nga anà dō ahay ata awan. Dō sa ga way matanan ataya nə, kə tiren alay à tuwez jiga bay fok.

¹²⁻¹³ Mə zaray ənaw ahay pi zek tu dō sə daliyugo ataya aha, aday saa gan atan sariya awan anaw? Wita nə, mer su way a Mbərom awan. Aya əna, dō a Yesu ahay kutok nə, saa gan atan anan sariya a tinen ahay nə kwanay awan. Anga Deftere a Mbərom kà jak, a wa: «Rəzlen anan dō sə huwan ahay à wulen a kwanay wa.‡»

6

Sariya à wulen su dō a Yesu ahay

¹ Awan a kə slahak ikwen ù uko inde nə, ki men nga sa zla anan 'am a nə à man su dō sə pəra ahay. Wita kà

* 5:7 Ca pə Gurtaaki 13.7, 12.21. † 5:8 Ca pə Gurtaaki 12.15-20; Tooktaaki Tawreeta 16.3. ‡ 5:12-13 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 17.7.

zlak pi zek bay asanaw? Ki zlen anan 'am ata à man a dō a Yesu ahay bidaw? ² Kə sənən zle, saa gan sariya anà dō sə daliyugo ahay fok bugol nə mənuko dō a Yesu ahay asanaw? Kak aday matanan cukutok nà, way a cacə dew ataya à mamasl a kwanay inde nà, ki mben apan sə cəcal anan bay nə angamaw? ³ Kə sənən ite sabay kələdaw? Kwa anà maslay a Mbərom ahay təkede nà, saa gan atan sariya dukwen, mənuko re. Aday way sə daliyugo a anan ataya nà, dī mba apan sa ga sariya tədə tədə sabay kutok daw? ⁴ Matanan kutok, way kə slahak anan ù uko inde anà mərak ahay nà, ta zla anan 'am a pə cakay su dō sə pəra ahay nà, angamaw? Tinen a aday nà, man a tinen inde lele à wulen su dō a Yesu ahay ibay. ⁵ Na ja matanan nà, anga aday way ata â gak ikwen waray. Bina dō ma san way a, kwa kərtek nà, inde à wulen a kwanay sə ndəvak ikwen anan 'am a itəbay daw? ⁶ Iya, cəkəbay awan a kə slahak anan ù uko inde anà mərak ahay nà, ta zla anan 'am a pə cakay su dō sə pəra ahay. Wita lelibay. Kâ si zlen anan kula sabay.

⁷ Aday asa, kak sariya inde à wulen a kwanay ahay cəna, pa 'am a Mbərom nə kə zluwen coy. Kwa abay dōwan a gak ikwen nə maw, kwa a kəra pikwen wa nə way dəp nà, kə njihen way a kwanay nə suwan bidaw? ⁸ Aday cəkəbay sa ga way a lelibay ataya aday sə kəra way a nə kwanay awan. Aday ki gen anan way ataya nə anà mərak a kwanay aya awan dəge! ⁹ Kə sənən apan zle lele, dō sa ga way lelibay aya nə tinen ti njad man à bahay a Mbərom inde bay. Sənən apan lele, dōwan â sa njəkan uda anà zek anahan bay. Dō sa ján uho ahay, dō sa ga pəra ahay, tu dō sa ga mədigwed ahay, aday tu dō sa gan may anà uwar ahay sabay, tə pəlay sə nahay nə tu dō mungol aya, ¹⁰ dō sə akar ahay, dō sa ga ubor pə way ahay, dō sə vaway nga ahay tu dō sa gad mungwalay pə dō ahay, dō sa van nga anà dō

ahay, fok a tinen ti canan pə idé wa anà bahay a Mbərom bay. ¹¹ Kwakwa ata nà, azar su dō a kwanay aya nà, ta gak ahay jəba si mer su way a lelibay ataya re asanaw? Əna həna, Apasay a Mbərom a mənuko sə dəfan apan ata kə banak pikwen wa ines ahay, kə tərak kwanay dō anahan ahay aday kə tərak kwanay dō didek aya pa 'am anahan tə sləmay a Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

Zek su dō mə ndakay a nà, sə həran anan nga anà Mbərom

¹² Natiya kutok, azar su dō a a bayak nà: «Cəved inde sa ga way ahay fok.» Əna way azar aya nà, ti njadən 'am anan à nga bidaw? Ta ja asa, ta wa: «Cəved inde sa ga kwa ma fok.» Əna pi nen nà, u no sə təra bile sə awan bay fok. ¹³ Ta ja nà: «Way sa pa inde nà, anga kutov, aday kutov inde dukwen anga way sa pa re.» Ayaw, əna tinen a cew maya pə luvon a inde nà, Mbərom i naa lize atan mba. Aday dukwen, zek kutok nà, Mbərom a ndakay anan nà, anga sa ján anan uho bay. A ndakay anan nà, anga sə pərahan anan azar anà Bahay a mənuko Yesu. Aday dō sa gan nga i zek a mənuko nà, winen a re. ¹⁴ Mbərom kə slabakak anan ahay Bahay a mənuko Yesu à məke wa tə məgala anahan. I naa slabakay ahay mənuko dukwen, tə məgala anahan ata matanan re.

¹⁵ Kə sənən apan sa jəka zek a kwanay kə tərak hawal si zek ana Yesu Almasihu bidaw? Aya əna, ni gəba anan hawal si zek ana Yesu Almasihu ata aday ni japay anan tə uwar sa taa ján uho kutok asa daw? Wita i ga zek sabay. ¹⁶ Kak kə mbakak anan zek anak anga sa ján anan uho matanan nà, ata kə tərak zek kərtek a tə dōwan a kwanay sə japay maya ata kutok bidaw? Anga Deftere a Mbərom a ja nà: «Cew maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.*» ¹⁷ Aya əna, dō sə japay tə Bahay a mənuko Yesu nà,

* 6:16 Ca pə Laataanooji 2.24.

tinen tə tərək zek kərtek a à apasay inde coy.

¹⁸ Anga nan, mbəsiken 'am sa dah uho nə səfek à alay a kwanay wa. Ines azar aya fok, tinen ì zek inde bay. Əna dō sa dah uho ahay fok ta ga ines ata nà, pi zek a tinen a cərkəke way anahan. ¹⁹ Kə sənən apan zle lele, zek a kwanay a nà, doh ana Apasay a Mbərom Cəncan awan. Apasay a Mbərom mə njahay a à kwanay inde. Mbərom a varak ikwen anan. Anga nan, zek a kwanay a həna dukwen, kə liven apan nga sabay. ²⁰ Bina Mbərom kə bəmbadək kwanay masa nə ndədəmdəmma bayan awan. Natiya, mbəsiken anan zek a kwanay â həran nga anà Mbərom kutok.

7

Agəba zek

¹ Həna nà, ni mbədahak ikwen ayak apan pə way a kwanay sə cəcihey puno à derewel a kwanay inde ata kutok. Lele bina maw nà, abay dōwan â gəba uwar bay nə təde. ² Aya əna kutok nà, kak ki mben apan sə njahay tətibay aday ta saa ján uho nà, suwan kuwaya â gəba uwar aday dəna ahay dukwen t̄a zla à mbaz. ³ Asa atə mungol tə uwar anahan dukwen t̄a mbədahan ləen ì zek ahay bay. ⁴ Zek ana uwar nà, ana winen a bay, əna anà mbaz anahan. Mungol dukwen matanan re, zek anahan dukwen anà winen a bay, əna anà uwar anahan. ⁵ K̄a si gen anan azay ti zek a kwanay ahay bay. Kak izəne anga kə dəfen alay a inde mənjoek sa ga amboh sə cəce way pə Mbərom wa aday. Pə dəba anahan a wa dukwen nà, jipen asa, bina Fakalaw i saa njad pikwen cəved sa njak kwanay ì ines inde, anga kə sənən sə lavan nga anà zek a kwanay tətibay ata awan.

⁶ Na ja matanan nà, sa jəka aday təktek gen matanan ata bay. Əna ki gen matanan nə lele. ⁷ Nen na gan may

nà, abay kuwaya â njahay kawa nen mənǰəna uwar nə lele. Əna kutok nà, Mbərom a varan mǰgala anahan anà do ahay nə cara cara. Anà dōwan hinen a varan mǰgala sə njahay mənǰəna uwar.* Anà do hinen asa, kə varak anan mǰgala sə njahay tə uwar awan.

⁸ Həna nen apan ni jan ayak 'am anà do mənǰəna uwar ataya awan, anà dəna dalay ataya awan, aday anà mǰdukway sə uwar ahay fok: Suwan njihen mənǰəna sə gəba zek ahay kawa nen. ⁹ Aya əna, kak ki mben apan sə njahay matanan tətibay nà, kuwaya â gəba uwar, dəna ahay dŭkwen tâ zla à mbaz, aday mǰdukway sə uwar ahay ite tâ zla à mbaz re, bina ki sii gen ubor pi zek ahay tə mindel.

¹⁰ Nen apan ni jan ayak anà do mə gəba zek aya awan, 'am daḃdaḃaḃ awan. 'Am ata nà, sa nga uno a bay, əna ana Mbərom. Uwar â sa mbəsak anan mbaz anahan bay. ¹¹ Aday, kak uwar a dōwan a kà zlak way anahan nà, â sa zla à mbaz hinen bay. Â njahay taayak, kabay tâ ndav anan 'am a sə cəban atan pi zek ta mbaz anahan ata aday â ma agay. Aday mungol dŭkwen nà, â sa razl anan uwar anahan bay re.

¹² Həna nen apan ni jan ayak anà do azar aya nà, 'am sa nga uno awan, bina ana Mbərom bay. Na ja ite nà, hinahibay, kak dōwan a kwanay a inde uwar anahan nə a daf nga pə Yesu fan bay aday uwar anahan ata dŭkwen a nan sə njahay ta mbaz anahan nà, dōwan ata â sa razl anan uwar ata bay. ¹³ Matanan re, kak uwar a inde à wulen a kwanay aday mbaz anahan nə a daf nga pə Yesu fan bay, aday mbaz anahan ata dŭkwen a nan sə njahay tə uwar anahan nà, uwar ata â sa mbəsak anan mbaz anahan bay re. ¹⁴ Bina mbaz anahan a sa daf nga pə Yesu fan bay ata

* 7:7 Mǰgala sə səmen anà way, anjahay mənǰəna uwar.

nà, winen à mamasl su dō a Yesu aya coy, anga uwar a anahan. Matanan, uwar aday kè dɔfak nga pə Yesu a fan bay ata dukwen, winen à mamasl su dō a Yesu aya coy anga mbaz anahan. Kak abay matanan bay nà, gwaslay a kwanay ahay dukwen tə gəzlak tə Mbərom kutok bidaw? Əna həna, tinen à mamasl su dō a Yesu ahay kutok bidaw?

¹⁵ Aya əna, kak dōwan a sa daf nga pə Yesu fan bay ata, a nan sə mbəsak anan dō sa daf nga pə Yesu ata nà, i mba apan sə mbəsak anan. Anga nan kutok re, dōwan mə mbəsak a ata nà, â ga nə mungol, â ga nə uwar, winen ma ban a ta 'am sə gəba zek tə winen sabay. Mbərom a ngamak ikwen nə saa njahay zay. ¹⁶ Iken uwar a ma daf nga pə Yesu coy ata awan, ka san zle ki mba apan sa tam anan mbaz anak a tətə dāw? Aday iken mungol ma daf nga pə Yesu coy ata awan, ka san zle ki mba apan sa tam anan uwar anak a tətə way anahan dāw?

Njihen kawa ana Mbərom a sə lavak ikwen anan zek ata awan

¹⁷ Uwec wa 'am uno sa jak ikwen ayak həna ata nà, lele cəna kuwaya â njahay nə kawa ana Mbərom a sə lavan anan zek ata awan, aday â pərahan azar anà anjahay anahan a kurre à alay ana Mbərom a ngaman ata awan. Na jan anà dō a Yesu ahay kwa aha fok nə kətanən.

¹⁸ Minje sə way həna: À alay a Mbərom sə ngamak ata nà, hinahibay iken ma gad mədəndalas awan. Kak matanan nà, â bənək mbiyed aday sa dər anan bay. Njahay a matanan. Kabay Mbərom a ngamak nà, iken ma gad mədəndalas a bay nà, kâ sa gad mədəndalas sabay re. ¹⁹ Agad mədəndalas kabay agad mədəndalas bay, cew maya fok tə tərək way kəriya awan. Way lele kərtek nà, adəfan apan anà 'am a Mbərom. ²⁰ Kuwaya â njahay nà, kawa à alay a Mbərom sə ngaman ata awan. Dōwan â sa mbədahan bay.

²¹ À alay a Mbərom a ngamak nà, iken bile a daw? Kak matanan nà, kê jalay awan bay. Əna kak cəved inde aday ki təmay à bile ata wa nà, təmay wa re. ²² Bina, da san zle, bile aday Bahay a mənuko kə ngamak anan ata nà, winen bile a dowan sabay anga winen do ana Bahay a mənuko. Əna, do aday Bahay a mənuko a ngaman nə winen bile a itəbay ata nà, kə tərak bile ana Almasihu kutok. ²³ Kwa â ga nà, dowan a winen bile, kabay winen bile a itəbay nà, Mbərom kə bəmbadək ahay kwanay, masa a nà, ndədəmdəmma. Kwanay nà, kê təren bile sə way sə daliyugo ahay sabay. ²⁴ Mərak uno ahay, kuwaya â njahay nà, pə kərtek a tə Mbərom, kawa anahan sə ngaman à alay ata ata awan.

'Am anga mbalam ahay tə dəna dalay aya awan

²⁵ Kə cəcihen puno wa 'am sə mbalam ahay ta sə dəna dalay aya awan. Ni mbədəhək ikwen ayak apan həna ata nà, 'am sa nga uno awan, bina Mbərom su jo ahay bay. Aya əna, dəfen nga pa 'am uno ata awan, anga Mbərom kə gak uno sumor sə təra nen do didek awan.

²⁶ 'Am uno ata nà, həna: Lele nà, sə njahay pə ananak a həna ata awan, bina dəcə ahay inde həna bayak awan.

²⁷ Kak iken, uwar anak inde nà, kê razl a pi zek wa bay. Aday kak uwar anak ibay ite nà, kê pəlay sə zəba bay re.

²⁸ Aya əna, kwa dowan a kə zəbak dalay dukwen, kə gak ines bay. Aday kak dəna dalay a kə zlak à mbaz dukwen, kə gak ines bay re. Əna sənen apan lele, do mə zəba zek aya nà, dəcə ahay inde bayak a pə daliyugo a anan, aday dukwen u no dəcə ataya t̄ tak ikwen à nga bay.

²⁹ Mərak uno ahay, way a u no sə dəkək ikwen anan ayak ata nà, həna: Alay a mə mbəsakək uko a bayak a sabay, way ahay fok, ti ndav. I ban pə winen a anan wa nà, do tə uwar aya dukwen t̄ varan a mivel a tinen anə Mbərom nə kawa à alay a tinen mbalam aya ata re. ³⁰ Matanan do sa yam

ahay dukwen, tê njahay kawa tinen apan ti yam bay. Do mə taslay mivel aya dukwen, tê njahay kawa tinen apan ti taslay mivel bay. Do sə sukom way ahay ite nà, way a tinen mə sukom ataya, â gan atan à nga wa bay. ³¹ Do sa ga mer su way tə way ahay pə daliyugo a anan dukwen, tâ đaf anan abayak nga a tinen dook pə way ataya bay. Bina daliyugo a kawa ana mənuko sa ca apan həna ata nà, i ndav asanaw!

³² Na ja matanan ata nà, u no awan â wusek ikwen nga bay. Do mbalam a nà, a đaf abayak nga anahan fok nà, pi mer su way a Bahay a mənuko Yesu, anga aday â zlan à nga. ³³ Do tə uwar a ite nà, abayak nga anahan nə pə way sə daliyugo ahay. A nan sa gan nga anà uwar anahan aday sa zlan à nga. ³⁴ Natiya abayak nga anahan nə pə Bahay a mənuko vərre sabay, kə gəzlak cew. Matana re, uwar aday mbaz a tinen ahay ibay tə dəna dalay aya dukwen, abayak nga a tinen pi mer su way a Yesu re. A nan atan sə varan anan ajalay nga a tinen tə apasay a tinen fok anà Bahay a mənuko. Aya əna, uwar ta mbaz ite nà, a bayak pə way sə daliyugo ahay, anga a nan sa gan nga anà mbaz anahan aday â zlan à nga.

³⁵ Na ja matanan anga u no sa mak ikwen zek, bina nə gafak ikwen 'am pə awan a ibay. Na gan may adəka nà, tiven nə pə cəved lele awan, aday pərihen anan azar anà Bahay a mənuko nà, tə mivel kərtek a re.

³⁶ Nen apan ni jan ayak 'am həna asa nà, anà wan njavar aya tə dəle a tinen ahay. Hinahibay wan njavar ata i bayak way pə dəle anahan ata awan, aday pə dəba wa a ca apan i mba apan sə dəma tətə sabay anga ta gak ide pi zek ahay a zalay ike nà, suwan tê gəba zek. I təran atan ines bay re. ³⁷ Aday kak wan njavar ata a ca apan nə i mba apan sə dəma sə njahay mənəna sə gəba anan dəle anahan ata tətə way anahan nà, â gəba anan sabay. Kak dowan a gafan

apan 'am bay, a bayak apan à mivel anahan a wa nà, wita, kà gak way lele re. ³⁸Natiya kutok, dōwan a kè gəbak anan dəle anahan nà, kà gak way lele awan, aday dōwan a kà mbak apan sə dəma, kè gəbak anan sabay dūkwən, kà gak way lele sə zalay dōwan a hinen ata awan.

³⁹Uwar nà, à alay a mbaz anahan winen tə idə mba ata nà, cəved anahan inde sa zla way anahan ibay. I i njad cəved nà, si pə luvon a inde mbaz anahan ata kə məcak aday. Ata i mba apan sa zla à mbaz maza awan. Əna kutok nà, à zla nə àga dō sə daf nga pə Yesu. ⁴⁰Aya əna, pi nen ite, a zla pi zek nà, suwan à njahay mənəna mbaz. Ata ataslay mivel anahan i ga inde zal winen ù doh sa mbaz ata awan. Matanan, anga a ga upo nà, Apasay a Mbərom a ì nen inde ata sə dūko anan 'am ata awan.

8

Sluwed sə pəra

¹Həna nà, ni mbədahak ikwən ayak pə way a kwanay sə cəcihey ahay puno anga sluwed sə pəra ata awan. Kwanay ki jen nà: «Mənuko fok, da san way zle.» Acəkan. Əna asan way ata a varan ahar nga anà zek. Way sa man zek ù dō adəka nà, asan zek a à wulen a mənuko inde ata awan. ²Kak dōwan inde à wulen a kwanay kà jak a san way zle coy nà, ata winen kə sənək way tədə kawa ana Mbərom sa gan may ata fan bay. ³Aya əna, dō sə pəlay Mbərom adəka nà, Mbərom dūkwən i ja, a san a dōwan ata zle re.

⁴Pa 'am sə arac sluwed sə pəra ata nà, tədə abay dī rac daf? Da san zle, pəra aday nà, way kəriya awan. Sifa uda ibay. Da san zle re, Mbərom inde nà, winen a kərtektəkke, maza ibay. ⁵Tə dīdek a nà, dō ahay tinen apan ti həran nga anà way ahay à bagəbaga mburom aday pə daliyugo kawa tinen mbərom ahay. Pə tinen nà, mbərom ahay inde tə bahay ahay inde bayak a sə dəfan atan apan. ⁶Cəkəbay, pə

mənuko ite nà, dā san zle Mbərom inde nà, kərtek, Bəbay a mənuko, winen sə ndakay way ahay fok pə daliyugo. Də njahay tə sifa dukwen, anga sə həran nga anà winen awan. Bahay a mənuko inde kərtek dukwen, winen Yesu Almasihu, way ahay fok mə ndakay a nà, tə alay anahan. Aday sə varak uko sifa sa ndav bay ata nà, winen a re.

⁷ Aya əna, kwa dā san apan zle pəra nə way kəriya a aday sifa uda ibay dəp nà, dō azar aya ta san bay. Anga tinen apan ti rac sluwed sə pəra ata nà, tə bayak nə pəra inde acəkan, bina tinen bəle aya pə cəved sə pərahan azar anà Mbərom. Ata tə bayak nà, arac sluwed ata kə nəsek atan pa 'am a Mbərom. ⁸ Dā san apan zle, sə japay mənuko pi zek tə Mbərom nà, way sa pa bay. Də rəcak sluwed ata nà, awan i zəga mənuko pə cəved a Mbərom bay. Də rəcak bay təkede dukwen, awan i kəcak uko pə cəved a Mbərom bay re.

⁹ Əna, gen anan ngatay anà zek aday! Kwa â ga nà, abay cəved inde sa pa way ahay fok dəp nà, kî pen bay anga hinahibay ki sa zluwen anan mərak a kwanay bəle aya à cəved a Mbərom wa. ¹⁰ U no sa jak ikwen ayak nà, dōwan a bəle ata kə canak anak i iken, dō sa san way ata, à man sa rac sluwed sə pəra nà, a ga apak nə winen i rac bay bugol dāw? ¹¹ Ca apan, tə asan way anak ata nà, kə zluwek anan mərak anak a bəle ata, à cəved a Mbərom wa. Yesu Almasihu a mac nà, anga mərak anak ata bidaw? ¹² Ka sak a ga matanan sə zluwe anan mərak anak à cəved a Mbərom wa, aday kə nəsek anan ajalay nga anahan a bəle ata nà, wita kə nəsek nə pa 'am ana Yesu Almasihu a re. ¹³ Matanan, kak ni rac sluwed sə pəra aday ni zluwe anan mərak uno bəle awan à cəved a Mbərom wa cukutok ata nà, suwan ni rac sluwed sə pəra ata sabay jiga awan! U no nà, mərak uno bəle ata â zluwe à cəved a Mbərom wa bay!

9

Pol a ga minje pi zek anahan

¹ Həna nà, ni gak ikwen ayak minje sa 'am ata pi zek uno awan aday. Awan inde mə gufo apan 'am a daw? Na wa, nen dukwen do maslan a Yesu a re ba? Nə canak anan anà Bahay a mənuko Yesu njøk tə ide uno bidaw? Aday kwanay kə tərən do ana Yesu Almasihu ahay nà, anga nen a sə dakak ikwen anan ləbara mugom ata re bidaw? ² Kwa abay â ga nà, do azar aya tə təmahak nen kawa do maslan a Yesu bay nà, kwanay dada nà, kə sənən apan zle nen do maslan anahan way anahan, bina kə tərən do ana Yesu ahay nà, anga nen sə dakak ikwen anan 'am a Mbərom ata awan. Natiya, anga kwanay nà, ma ca awan uho lele, nen nə do maslan a Bahay a mənuko Yesu acəkan.

³ Do ahay inde ta taa mo mungok. Həna ni mbəfahan atan ayak apan: ⁴ Na slak sa njad way sa pa ti mer su way uno bidaw? ⁵ Na slak aday mi zla miya tə uwar à man si mer su way uno, kawa do maslan azar aya tə mərak a Bahay a mənuko ahay tatə Piyer ata itəbay daw? ⁶ Asa abay təde sa ga mer su way tə alay a manay aday mâ njad way sa pa ite nà, manay tə Barnabas cuwcuwwe kələdaw? ⁷ Suje inde, i ga mer su way mənjenja sə haman apan nà, inde daw? Dowan inde i jule way à guvo mənjenja sa tar way anahan sə julcən ata à 'am nà, inde daw? Kabay do sa bal sla inde aday a njad sa sa pay a bay nà, inde daw?

⁸ Way uno sa jak ikwen ayak a anan ata nà, a nay à ajalay nga su do zənzen a wa dəkdek bay, anga mə vinde awan, à Tawrita inde re. ⁹ Mə vinde a à Tawrita a Musa inde nà, Mbərom a wa: «À alay a sla winen apan i gak mer su way à guvo nà, kâ sa banan mbulo pa 'am anga sə gafan 'am pə arac way bay.* » Kwanay kə bayiken, Mbərom a ja 'am

* 9:9 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.4.

ata nà, pa sla ahay dəkdek coy daw? ¹⁰ Didek a nà, a ja 'am ata bugol nà, anga manay a bidaw? Acəkan. Mə vinde a anga manay a wanahan. Do sa ga mer à guvo, tu do sa zlaḅ a ndaw a nà, ta ga mer su way ata nə tə ajalay nga saa njad way sa pa ata bidaw? ¹¹ Mə dakak ikwen anan 'am a Mbərom nà, manay kawa do sa casl way à guvo ata awan. Kak matanan nà, tədə abay mi njad way sa pa à kwanay wa bidaw? ¹² Kak abay do azar aya nà, cəved a tinen inde sa njad way sa pa pə kwanay wa cukutok nà, manay mi njad pikwen wa zal tinen bugol bidaw? Aya əna, mə ngəmak sa ga matanan bay, ma ban mbac, anga a nan umo nà, awan â van saray anà ləbara a Yesu Almasihu bay.

¹³ Kə sənən apan zle, do sa ga mer su way ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ahay nà, ta pa nà, way a ma var aya ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata bidaw? Aday asa, do sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom dukwen, ta rac sluwed sə way a tinen sə gədan dundo ataya bidaw? ¹⁴ Matana re, do sə dakan anan ləbara a Yesu mugom a anà do ahay ataya nà, Bahay a mənuko a ja nà, ti pa way nə ti mer su way a tinen sa ga ata awan.†

¹⁵ Əna nen nà, nə bənak anan bitem anà 'am ata bay. Aday a nan sa ja dukwen, nə vinde nà, anga u no sə cəce kutok bay re. A'ay, suwan nâ mac, ta sa saa cəce nà, na. Bina, ata ni i mba apan sə həran nga ì zek anga nan sabay. ¹⁶ A nan sa ja nà, ni həran nga ì zek anga sə dakay anan 'am a Mbərom bay. Anga ni dakay anan nà, tə bəlaray. Na sak a dakay anan bay ata dukwen, i bunno dəvac re. ¹⁷ Abay â ga nə na ga mer su way ata sə bəlaray bay nà, wita ni cəce magwagway kutok. Aya əna, matanan bay. Sə vuro anan mer su way ata à alay inde nà, Mbərom awan. Anga nan, ni cəce awan bay. ¹⁸ Kak matanan cukutok nà,

† 9:14 Ca pə Mata 10.10; Lukas 10.7.

magwagway uno ì mer su way ata inde nà, maw? Ni ðakay anan læbara mugom ata nà, kəriya awan, mənjenja sə cəce awan pu ðo wa. Təde abay ni cəce magwagway pi mer su way ata awan, əna ni gan may sə cəce bay.

¹⁹ Abay à məndak wa nà, nen bile ðaw? A'ay! Na var anan nga uno kawa bile anga sa man zek anà ðo ahay fok, anga aday, â ga zek nà, ðo ahay bayak a tâ njad sa ðaf nga pə Yesu ite. ²⁰ Natiya kutok, mi njahay tə Yahuda ahay kawa nen Yahuda ahay, anga aday tē təma Yesu kawa bahay a tinen. Tu ðo sə ðəfan apan anà Tawrita a Musa ahay nà, ni njahay tə tinen kawa nen nə ðəfan apan anà Tawrita a Musa ata re. Kwa â ga nà, bəlaray ni ðəfan apan anà Tawrita ata bay nà, ni ga matanan, anga aday tē təma sa ðaf nga pə Yesu. ²¹ Tu ðo sa san Tawrita a Musa ahay bay ite, mi njahay tə tinen kawa nen ðo sa san Tawrita bay re, anga aday tē təma sa ðaf nga pə Yesu. U no sa ja nà, ni ðəfan apan anà 'Am a Mbərom bay bay. Nə ðəfan apan anà 'am ana Almasihu adəka. ²² Tu ðo sa ðaf nga pə Yesu aday tinen bəle ataya ðukwen, mi njahay tə tinen kawa nen bəle awan, anga aday tē njad məgala sə pərahan azar anà cəved a Yesu tə ðidek awan. Natiya awan, ti zek uno nà, ni təra kawa ðo ahay fok, anga kwa kəkəma kəkəma ðukwen, nā njad sa tam anan ðo azar awan. ²³ Aday nā ga nə ma ma, na ga fok nà, anga aday læbara a Yesu mugom a â ta 'am, aday nā njad sə təma magwagway a Mbərom saa varan à ðo ahay ata awan.

²⁴ Kə sənən zle asanaw, ðo ahay bayak a ti haw aday sa njad a magwagway, əna saa njad sə dəzle pə magwagway ata nə ðo kərtəktəkke. Kwanay həna ðukwen, hiwen nə kawa ðo saa njad magwagway ata re. ²⁵ Ðo sa gan may sa haw fok, a kəta anan nga anahan nə lele, anga aday â zalay ðo ahay. Ata i njad magwagway sə ahaw anahan ata kutok. Əna magwagway anahan ata nà, a njahay bay. Way sa ndav

bāse. Aya əna, mənuko nà, di kəta anan nga a mənuko lele nà, anga sa njad anan magwagway sa ndav itəbay ata awan. ²⁶ Anga nan kutok, ni haw nà, idə zuhhwe pa 'am. Nen kawa dō sa nja gwiya kəliyya sa vad' yugo zləszlas ata bay, əna ni car nà, pa wan sə gwiya wanahan. ²⁷ Ni kəta anan zek uno lele, anga aday â dəfo apan, bina nen dō sə dakan anan 'am a Mbərom anà dō ahay ata nà, nà sa təra nen a na slak sabay bay.

10

Pol a ga minje pə Isəra'ila ahay

¹ Mərak uno ahay, u no sa mak ikwen anan ayak à nga inde nà, way sə təra pə bije a mənuko ahay à kibe inde à alay a Musa sə njahan atan ahay pa 'am wa ata awan. Mbərom kà bak atan fok à mezeze sə mugudongudon anahan inde, aday fok a tinen a tə takasak à bəlay ata wa.*

² Tinen a fok, tə tərak kawa Musa a gan atan baptisma à mugudongudon ata inde, aday à bəlay ata inde re. Matanan tə tərak dō mə japay aya tə Musa kutok. ³ Tinen a fok ta pak way sa pa kərtek a, way sa pa sə dazay à mburom wa ata awan.† ⁴ Aday ta sak a'am kərtek a, a'am mbala a Mbərom sə varan atan ahay, a ngəzay ahay à pəkərad wa ata awan.‡ Pəkərad a Mbərom sə varan atan ata nà, winen Yesu Almasihu, dō sa taa lagay atan ata awan. ⁵ Tə winen ata təke dükwen, zek məduwen a su dō kà zlak anan à nga à Mbərom bay. Anga nan, tə məcak à kibe inde tololo pa man pa man.§

⁶ Natiya kutok, à way a mə təra ataya inde nà, sumor a nà, sənuko wa way inde. A nan sə dəkak uko anan nà,

* 10:1 Ca pə Gurtaaki 13.21-22, 14.22-29. † 10:3 Ca pə Gurtaaki 16.4-35. ‡ 10:4 Ca pə Limle 20.8-11. § 10:5 Ca pə Limle 14.16, 23, 29-30.

mənuko dukwen dâ sa ga ide pə way lelibay aya kawa tinen sa taa ga ataya sabay.* ⁷ Anga nan kutok, kê dāfen anan apan anà pəra ahay, kawa azar su dō a tinen aya sə dāfan ahay apan ata bay. Deftere a Mbərom a ja nà: «Do ahay tə njahay sa pa way, aday tə slabak sə gəslen pa 'am anà pəra kutok.†» ⁸ Aday, mənuko dukwen, dâ sa ján uho kawa azar su dō a tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina Mbərom kè vədak atan à luvon kərtek inde, abaslay sə dō ahay i ga mbulo kwa kuro cew nga maakan (23,000).‡ ⁹ Aday asa, mənuko dukwen, dâ sa jugwar 'am pə Bahay Mbərom wa anga sa ca panan mazan kawa azar su dō a tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina, dədew ahay tə rəcak atan, tə məcak. ¹⁰ Aday asa re, mənuko dukwen, dâ gədan azar anà Mbərom kawa azar su dō a tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina maslay a Mbərom a sa taa vad dō ata kè lizek atan.

¹¹ Natiya kutok, Mbərom a ga anan way ataya nà, anga aday dâ san wa way à minje sə way ataya wa. Tə vinde anan way ataya dukwen, anga aday dâ san pi zek mənuko dō sə biten anaya pə uho mədakwidok a anan nà, da ga way ataya sabay.

¹² Matanan, dōwan a kè bayakak winen tə məgala à cəved a Mbərom inde nà, â gan ngatay i zek, bina i sa zluwe à cəved ata wa. ¹³ Ubor sə way sa njak kwanay ataya nà, a tan à nga anà kuwaya fok. Aya əna Mbərom nà, winen inde bəse tə kwanay, i mak ikwen zek. I mbəsakan kwanay à 'am anà ubor sə way ataya zal məgala a kwanay bay. Ubor sə awan a kè njəkak kwanay nà, winen a i varak ikwen məgala sə dəma anan aday i tak ikwen cəved sə takas wa.

Kî gen pəra sə awan sabay

* ^{10:6} Capə Limle 11.4, 34. † ^{10:7} Capə Gurtaaki 32.6. ‡ ^{10:8} Capə Limle 25.1-9.

¹⁴ Natiya kutok, car uno ahay, u no sa jak ayak nà, kî gen përa sê awan sabay jiya awan. ¹⁵ Na san zle, kwanay sê slône 'am uno ataya nà, dō ma san way aya coy. Anga nan, jilen pa 'am a nen sa jak ikwen ayak anaya aday. Na jak ikwen ayak nà, 'am lele dāw, kabay 'am lelibay a dāw? ¹⁶ Ni ga minje ta sa pa way sa pa cāncan a aday. Da sa way à gësa 'am wa pë kārtek a ta sē ngëran à Mbërom nà, dē japay ata nà, tē mez a Yesu Almasihu bidāw? Aday dā pa tapa sē pen pë kārtek a nà, dē japay ata nà, ti zek a Yesu Almasihu a re bidāw? ¹⁷ Tapa sē pen nà, kārtek. Aday mēnuko a bayak ata nà, mēnuko a fok dē japay kārtek, anga dā pa nē tapa sē pen a kārtek ata awan.

¹⁸ Ni ga minje tē Isëra'ila ahay re asa aday. Tinen nà, ta taa waslay way anga Mbërom. Aday dō sa rac sluwed sē way ataya nà, tinen mē japay a tatē Mbërom a asanaw?

¹⁹ Matanan, u no sa ja nē maw? Tē waslak anan way anà përa nà, ta ga nē way dīdek a dāw? Kabay zek a përa aday nà, ma à dōwan sumor a bugol anaw? ²⁰ Awan a dōwan sumor a bay. Aya ëna, sēnen apan, way a tinen a sē waslay ata nà, tē varan anan anà setene ahay, bina anà Mbërom bay. Anga nan kutok, u no kē jipen tē setene ahay bay.

²¹ Matanan, ki sen way à gësa 'am a Bahay a mēnuko wa, aday ki sen way à gësa 'am sē setene ahay wa re, cew miya nà, i ga zek bay. Matana asa re, ki pen way sa pa ana Bahay a mēnuko, aday ki pen way sa pa mbala ana setene ahay re, cew miya nà, i ga zek bay re asanaw? ²² Kabay, a nak uko sē jugwar 'am pë Mbërom wa, aday à ga puko mível dāw? Dē zalay anan tē mēgala dāw?

Gen way sa man zek à dō azar aya ata awan

²³ Azar su dō a kwanay ahay ta ja nà: «Cēved inde sa ga kwa ma fok.» Acēkan, ëna way ahay fok ti ma zek bay. Ta ja asa: «Cēved inde sa ga kwa ma fok.» Acēkan, ëna way

ahay fok ti man zek à dōwan pə cəved sə pərahan azar anà Mbərom bay. ²⁴ Dōwan â sa ga way sa man zek anà nga anahan taayak bay. Â ga nə way sa man zek anà dō azar aya awan. ²⁵ Ki ten anan à nga à sluwed à lumo cəna, sukumen. Kâ sa cəcihen sa jəka sluwed a nay awanaw bay jiga awan. Rəcen, kâ sa jilen awan bay. ²⁶ Anga mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà: «Daliyugo tə way a uda ataya təke fok nà, sə lavan nga nə Mbərom Fetek.Š»

²⁷ Minje a nà, dō sə pəra kə ngamak anak ayak pə way sa pa àga winen, aday kə təmahak sa zla nà, way anahan saa varak ata fok, pa! Kâ sa jalay awan bay jiga awan. ²⁸ Əna dōwan a kà sak a đakak anan: «Həna anan nà, sluwed sə way mə waslan a anà pəra» nà, wita kâ rac bay. Bina, ka sak a rac nà, ki nes anan abayak nga. ²⁹ Nə bayak nə pə abayak nga ana dōwan ata awan, bina pə abayak nga anak itəbay.

Aya əna, na jak kâ rac bay nà, angamaw? Kak nə rəcak sluwed, aday dō i ma nga sə gudo apan azar nà, ata cəved a mə vuro a sa pa way ahay fok ata kə nəsek kutok bidaw? ³⁰ Na pak way ta sə ngəran ayak à Mbərom nà, coy, bina dōwan i gudo apan azar nà, angama asa anaw?

³¹ Anga nan kutok, kwa kwanay apan ki pen way, kwa kwanay apan ki sen awan a, aday kwa kwanay apan ki gen nə ma ma fok cəna, gen way ahay fok nà, anga aday dō ahay tē həran nga à Mbərom. ³² Kâ si gen way sə zluwe anan dō ahay à cəved a Mbərom wa bay: kwa tinen Yahuda ahay, kwa tinen Yahuda ahay bay, kwa tinen nə dō sa đaf nga pə Yesu ahay dukwen, kē zluwen dōwan à cəved a Mbərom wa bay. ³³ Gen way ahay fok nà, kawa nen. Nen nə pəlay sa ga nə way aday â zlan à nga anà kuwaya fok ata awan. Ni ga way fok nà, nə bayak pi zek uno a aday bay, əna nə bayak nə pə dō ahay adəka, aday tē tam ite.

Š 10:26 Ca pə Jabuura 24.1.

11

¹ Pərihen anan azar anà azla uno, kawa nen a dukwen nə pərahan azar anà azla a Yesu Almasihu ata awan.

Atə mungol tə uwar pa 'am a Mbərom

² Nen apan ni varak ikwen ayak zlangar, anga kwanay apan ki bayiken upo kwa siwa fok, aday kwanay apan ki pərihen anan azar anà way uno sə tətakak ikwen anan ata awan. ³ Aya əna, u no sənen anan way a həna anaya aday: Pa nga sə dō mungol a fok nà, Yesu Almasihu winen nga awan. Pa nga su dō uwar a dukwen, mungol winen nga awan. Aday pa nga ana Yesu Almasihu a ite nà, Mbərom winen nga awan.

⁴ Kak dō mungol a winen apan i ga amboh, kabay winen apan i man anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, â sa daf awan à nga inde bay, bay nà, wita kə kədiyək anan Bahay anahan. ⁵ Aya əna, uwar ite, kak winen apan i ga amboh, kabay winen apan i man anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, â ban way à nga inde. Kà sak a ban way à nga inde bay nà, ata kə kədiyək anan bahay anahan ite re. Wita a ga kawa winen ma fad nga awan. ⁶ Kak aday uwar kə banak way à nga inde bay nà, â fad nga kwa! Wita cara cara ta sa fad nga daw? Kak agad sibøk kabay afad nga a gan waray nà, â ban way à nga inde. ⁷ Mungol ite nà, â daf awan à nga inde bay, anga Mbərom a ndakay mungol nà, â ga minje tə winen awan, aday i ka anan mazlaḅ a Mbərom awan. Əna uwar ite nà, i ka anan mazlaḅ a dō mungol awan. ⁸ Bina Mbərom a ndakay dō mungol a nà, tə sluwed si zek su dō uwar a bay. Əna a ndakay dō uwar a adəka nà, tə sluwed si zek su dō mungol awan. ⁹ Aday Mbərom a ndakay dō mungol a nà, anga uwar bay, əna a ndakay uwar anga dō mungol a bugol. ¹⁰ Anga nan kutok, uwar â ban way à nga inde sə dakay anan a dəfan apan anà bahay anahan, aday anga maslay a Mbərom ahay re.

¹¹ Aday abay, pə mənuko do a Bahay Yesu ahay nà, uwar ahay tə njahan pə alay wa anà mungol ahay, aday mungol ahay dukwen tə njahan pə alay wa anà uwar ahay ite re.

¹² Anga, kwa abay â ga nà, Mbərom a ndakay uwar tə sluwed si zek a mungol dəp nà, həna sə wahay mungol ahay dukwen, uwar ahay re. Aday sə ndakay way ahay fok nà, Mbərom awan.

¹³ Bayiken apan à wulen a kwanay inde aday. Pə kwanay nà, uwar i gan amboh à Mbərom mənjenja sa ban way à nga inde nà, lele daw? ¹⁴ Aday pə mungol ite nà, do ahay kwa aha fok ta san zle, a njahay tə sibœk a à nga inde njəwewewe nà, lelibay. A ga waray. ¹⁵ Cəkəbay, pə uwar ahay ite nà, sibœk inde apan gəsefgəseffe nà, a varan mazlab adəka bugol. Bina sibœk inde pə uwar a matana nà, a təran kawa way ma ban a à nga inde.

¹⁶ Aday kà nak anan à dowan a sa ja 'am pa 'am a anan hwiya apan nà, â san nə manay mə njadak cəved maza ibay. Do a Yesu ahay kwa aha dukwen tə njadak cəved maza ibay re.

Way sa pa cəncan awan

¹⁷ Pa 'am a hinen inde ata nà, ni varak ikwen ayak apan zlangar sabay kutok. Anga kə hilen nga sə həran nga anà Mbərom nà, ki gen way lelibay awan. Ahalay nga a kwanay ata winen apan i ma kwanay à dəba, bina a mak ikwen zek sa zla pa 'am bay. ¹⁸ Mama'am a aday nə sləne nà, à man sə ahalay nga a kwanay ahay nà, kwanay mə gəzla zek aya awan. Aday nen nə jalay nà, i ga nə matanan acəkan. ¹⁹ Aday abay, kak agəzla zek inde à wulen a kwanay ibay nà, ti i san wa do sa dəf nga pə Yesu a tə didek aya nà, kəkəməw?

²⁰ À alay a kə hilen nga sa pa way cəncan a nà, ki pen nə mbala a Mbərom sa gan may ata bay. ²¹ Anga kuwaya a haw nà, sa pa way a anahan a sa nay anan ahay agay wa

ata awan. Ata do azar aya ma rah aya awan, mə vaway nga aya awan re, aday do hinen ahay tinen apan ti mac ta may pə cakay a tinen à man ata asa re. ²² Kak a nak ikwen sa naa ga matana nà, ki pen way sa pa agay wa bidaw? A nak ikwen sə kədey anan ahalay nga su do a Yesu ahay daw? A nak ikwen sə pəkan waray i ide inde anà do mətawak aya kələdaw? Həna nà jak ikwen nə ma kutok anaw? Nə ngərak ikwen apan daw? A'ay! Ni ngərak ikwen apan bay jiga awan.

²³ Way a nen sə dakak ikwen anan ata nà, nə tətak pə Bahay a mənuko wa. Sə luvon a aday ti i ban anan Bahay a mənuko Yesu ata nà, a gəba tapa sə pen, ²⁴ a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan i zek wa. A wa: «Həna anan nà, zek uno awan, ma var a à yime a kwanay inde ata awan. Kà ti gen matanan à wulen a kwanay anga sə jalay pi nen.» ²⁵ Matana asa re, pə dəba a way a tinen sa pa ata wa, a gəba gəsa'am, a varan atan anan, a ja, a wa: «Tə gəsa'am a anan nà, Mbərom a ban 'am wiya tə do ahay. A ban 'am a nə tə mez uno awan. Kwanay apan ki ta hilen nga aday ki ta sen wa way nà, kà ti gen matanan anga sə bayak pi nen.» ²⁶ Matanan kutok, à alay a kwanay apan ki pen tapa sə pen a anan, aday ki sen way à gəsa'am a anan wa nà, ata kwanay apan ki dīken anan ləbara sə amac a Bahay a mənuko Yesu, hus pə luvon anahan a saa may ata awan.

²⁷ Anga nan kutok, kak dōwan a kà pak tapa sə pen a Bahay a mənuko aday kà sak way à gəsa'am anahan wa mənjenja sə gəzlan alay pi zek wa anà way sə mivəl anahan aya nà, wita kà gak ines pi zek a Bahay a mənuko tə mez anahan. ²⁸ Natiya, kuwaya à gəzlan alay pi zek wa anà way sə mivəl anahan aya lele aday. Kak awan ibay nà, ata i mba apan sa pa tapa sə pen ata aday i sa sa way à gəsa'am ata wa kutok. ²⁹ Kak dōwan a kà sak a pa tapa sə pen ata aday kà sak a sa way à gəsa'am ata wa mənjenja sə bayak pi

zek a Bahay a mənuko nà, wita kà gak ines, Mbərom i ga apan mivél. ³⁰ Anga nan kutok, dō ahay bayak a à wulen a kwanay inde tə slahak à dəvac inde, aday bayak a tə tərak à məndak, aday azar aya dūkwen tə məcak re. ³¹ Abay dē gəzlan ahay alay pi zek wa anà way sə mivél a mənuko ahay lele aday dī sa pa way ata nà, Mbərom i kəta mənuko matanan bay. ³² Aya əna, Mbərom a kəta mənuko nà, wita a dəkak uko anan wurwer, anga aday dā sa slahay à sariya anahan inde pə kərtek a dənam tu dō sə daliyugo ahay bay.

³³ Natiya kutok, mərak uno ahay, kə hilen nga saa pa way nà, ben zek ahay aday. ³⁴ Kak dōwan a, may a han apan nà, â pak ayak way agay wa aday. Matanan, ahalay nga a kwanay i gəbək ikwen ahay sariya a Mbərom sabay. Pa 'am azar aya nà, ben nen a ni zlak ayak àga kwanay a aday, ata ni sa ndav a wa 'am azar aya kutok.

12

Mərīke ana Apasay a Mbərom sə gəzlan anà dō ahay

¹ Matanan kutok, mərak uno ahay, pa 'am sə məgala ana Apasay Cəncan a sə varan anà dō ahay ata nà, u no kə gəzlen anan alay pi zek wa sa san anan nə lele. ² Kə sənən apan zle, à alay a kə tərən dō a Yesu ahay fan bay ata nà, kə pərihen anan ahay azar anà pəra a kwanay ahay cara cara. Pəra a kwanay ataya nà, way ma mac aya awan, əna ta rak ikwen ahay mindel sə pərahan atan azar. ³ Anga nan kutok nà, gəzlen anan alay pi zek wa lele. Kak dōwan a nà, Apasay a Mbərom inde à winen inde nà, i mba apan sa ja: «Mbərom â tahasl anan Yesu» dāw? Aday kak dōwan a kə jak: «Yesu winen Ba Məduwen» nà, Apasay Cəncan a inde à winen ibay nà, i mba apan sa ja matana dāw?

⁴ Məgala ana Apasay a Mbərom sə varan anà dō ahay nà, inde tə cəved ahay cara cara, əna Apasay ata nà, winen

kärtektäkke. ⁵ Aday mer su way a Ba Məduwen sə varan anà dō ahay inde cara cara re, əna Bahay a inde nà, Yesu a kärtektäkke. ⁶ Matana re, cəved sa ga mer su way aya inde cara cara, əna sa ga mer su way ataya fok, aday à tinen inde fok nà, Mbərom a kärtektäkke. ⁷ Mbərom a ka anan mägala ana Apasay Cəncan a à kuwaya inde nà, anga aday kuwaya â man anan zek anà dō ahay fok.

⁸ Matana kutok, anà dō kärtek awan, Apasay Cəncan a a varan mägala sa ja 'am nə tə kəlire. Anà dō hinen, Apasay ata kärtek awan, a varan mägala sa ja 'am tə asan way awan. ⁹ Anà dō hinen, Apasay ata kärtek a a varan mägala sa daf nga pə Yesu anga sa ga way ahay fok. Anà dō hinen, Apasay ata kärtek a a varan mägala sa mbar dō dəvac aya awan. ¹⁰ Anà dō hinen, a varan mägala sa ga way masuwayan aya awan. Anà dō hinen, a varan mägala sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay. Anà dō hinen, a varan mägala sə gəzlan alay pi zek wa anà Apasay Cəncan a tə apasay lelibay aya awan. Anà dō hinen, a varan mägala sa ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata awan. Aday anà dō hinen kutok, a varan mägala sa man anan anà dō ahay 'am ataya awan. ¹¹ Mägala sə way ataya fok nà, sə varan atan anan nə Apasay ata kärtektäkke. A varan anà kuwaya, kawa sa zlan à nga anà winen awan.

Zek nà, hawal aya inde apan cara cara

¹² Cuko pə minje si zek aday. Zek su dō nà, kärtek, əna hawal ahay inde apan bayak awan. Aya əna, kwa hawal si zek ahay inde apan bayak a təkede nà, winen nə zek kärtek a hwiya. Aday zek a Yesu Almasihu dukwen, matana re. ¹³ Anga, à alay a dā ga baptisma nà, mənuko fok, kwa Yahuda ahay, kwa dō su kon azar aya awan, kwa dōwan a nə bile, kwa dōwan a nə bile a bay, Mbərom a gak uko ahay baptisma tə Apasay Cəncan a kärtektäkke, sə təra mənuko

fok zek kærtek awan. Aday mænuko fok dā rah nē tē Apasay Cēncan ata kærtek a re.

¹⁴ Ayaw, zek su dō cēna, hawal kærtektække itəbay, əna hawal si zek ahay inde apan bayak awan. ¹⁵ Matana kutok, kak saray i ja: «Nen hawal si zek bay, anga nen alay bay» nà, i tēra hawal si zek bay anga nan kutok dāw? ¹⁶ Aday kak sləmay i ja: «Nen hawal si zek bay, anga nen ide bay» nà, i tēra hawal si zek bay anga nan cara dāw? ¹⁷ Kak abay zek fok ide a dækdek mənǰəna sləmay nà, i sləne way ta maw? Kabay, kak zek fok sləmay a dækdek mənǰəna cōen nà, i rəbas way ta maw? ¹⁸ Aya əna, Mbərom a ndakay dō nà, tē hawal si zek anahan aya fok, aday a zav atan pi zek tē cəved a kawa sa zlan à nga ata awan. ¹⁹ Bina, kak zek fok, winen hawal si zek kærtektække nà, ata winen zek mba dāw? ²⁰ Matana bay jiga awan. Pi zek su dō cēna, hawal si zek ahay inde cara cara bayak awan, əna zek a nà, kærtektække hwiya.

²¹ Anga nan kutok, ide i mba apan sa jan anà alay: «Na gak may bay», kabay nga i mba apan sa jan anà saray ahay: «Na gak ikwen may bay» nà, i ga zek bay. ²² Adəka bay, hawal si zek aya aday dā ca patan kawa bəle aya ata nà, dā gan atan may tē mindel bugol. ²³ Aday hawal si zek azar aya, aday dā ca patan nē tinen way ma ga waray aya ata nà, dā gan atan nga tē mindel. Aday hawal si zek azar aya, aday dā ngam dōwan â canan atan bay ataya nà, dē ndakay patan man bugol nē lele. ²⁴ Əna hawal si zek aya aday ta gak uko waray itəbay ataya nà, ta gan may dē ndakay patan man itəbay. Matanan, Mbərom a ndakay zek su dō nà, a varan zlangar bugol nà, anà hawal si zek aday abay tē varan atan zlangar bay ataya awan. ²⁵ A ga matanan nà, anga aday zek â gəzla bay, aday hawal si zek ahay fok tā man zek ì zek ahay. ²⁶ Kak hawal si zek a kærtek a, winen à dāce inde nà, hawal si zek azar aya fok, tinen à dāce inde

re bidaw? Aday kak tɔ varak anan zlangar anà hawal si zek a kɔrtek a nà, hawal si zek azar aya fok ti taslay mivel pɔ kɔrtek a tɔ winen ata bidaw?

²⁷ Kwanay nà, zek ana Yesu Almasihu. Kuwaya fok, winen hawal si zek ana Yesu a kutok. ²⁸ Matana awan, à wulen su dɔ a Yesu ahay inde nà, Mbɔrom kɛ ndirek anan dɔ ahay pi mer su way anahan pɔ mɛdire pɔ mɛdire: mama'am awan, a daf dɔ maslan ahay; mɛ slala cew awan, a daf dɔ maja'am anahan ahay; mɛ slala maakan awan, a daf dɔ sɛ tɛtakan anan way anahan ahay anà dɔ ahay. Aday a daf dɔ sa ga way masuwayan aya awan, dɔ tɔ mɛgala aya sa mbar dɔ ahay, dɔ sa san sa man zek à dɔ ahay ahay, dɔ sa lavan nga anà way ahay, aday tu dɔ sa ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay ataya awan. ²⁹ Dɔ ahay fok nà, tinen dɔ maslan ahay daw? Dɔ ahay fok, tinen dɔ maja'am a Mbɔrom ahay daw? Kabay dɔ ahay fok, tinen dɔ sɛ tɛtakan anan way a Mbɔrom ahay anà dɔ ahay daw? Dɔ ahay fok, tinen ti ga way masuwayan aya daw? ³⁰ Dɔ ahay fok, ti njad mɛgala sa mbar dɔ daw? Dɔ ahay fok, ti ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay ataya daw? Kabay dɔ ahay fok, ti san sa man anan 'am ataya anà dɔ ahay daw? ³¹ Natiya kutok, gen anan may sa njad mɛgala sɛ way lele aya pɔ Mbɔrom wa.

Matanan, hɛna ni dakak ikwen anan cɛved sɛ azla lele a sɛ zalay azar aya fok.

13

Mazla 6 ana asan zek

¹ Kwa abay à ga nà, na mba apan sa ja 'am su kon aya aday na san bay ataya awan, kabay na mba apan sa ja 'am ana maslay a Mbɔrom ahay zle dɔp nà, kak asan zek inde upo ibay nà, wita nɛ tɛrak way sɛ bɛbal awan kɛriya ata awan. Nɛ tɛrak kawa njamde mɛ laway a sa ndar nday

nday ata, kabay kawa kəcawar sa fa siy siy siy ata awan. ² Kwa abay â ga nà, mægala uno inde sa man anan 'am a Mbərom anà do ahay, aday na san way ahay zle fok, kwa way mi dər aya mbala Mbərom ata dukwen, kwa abay â ga nə adaf nga uno pə Mbərom inde i mba apan sə hədek anan bəzlom ahay dəp nà, ata kak asan zek inde upo ibay nà, nə tərak do kəriya awan. ³ Aday kwa abay â ga nà, nê gəzlan anan zlile uno fok anà do ahay, kwa abay â ga nà, ni ngam sa var a zek uno aday tâ vak nen dukwen, aday kak asan zek inde upo ibay nà, ni njad anan maw?

⁴ Do tə asan zek a cəna, a gan ngatay anà way ahay fok, a gan sumor anà do ahay, a ga idé pə way su do itəbay, a zlapay awan itəbay, a həran nga i zek bay. ⁵ Do tə asan zek a cəna, a ga way sa ga waray itəbay, a pəlan way anà nga anahan a dəkdek itəbay, a ga mivél itəbay, aday a halay ines sə do ahay itəbay re. ⁶ Do tə asan zek a cəna, a taslay mivél tə way lelibay aya itəbay, əna a taslay mivél adəka nà, tə dıdek. ⁷ Do tə asan zek a cəna, a səmen anà way ahay kwa siwa fok, a daf nga pə Mbərom kwa siwa fok, a dəfan idé anà way a Mbərom kwa siwa fok, aday a tavay njənjən kwa siwa fok.

⁸ Asan zek nà, a ndav itəbay. Aya əna, 'am sa man anan 'am a Mbərom à do ahay ataya nà, ti i ndav. Aja 'am ta 'am su kon aday ka san bay ataya nà, ti i ndav. Aday asan way ahay dukwen, ti i ndav re. ⁹ Həna da san anan way ahay fok fan bay, aday 'am a Mbərom a mənuko sa man anan anà do ahay ataya dukwen, də sənək a fok coy fan bay re. ¹⁰ Əna, alay a kà slak Mbərom kà kak uko anan dıdek sə way ahay fok nà, way a ma ndav a fok bay ataya ti lize.

¹¹ À alay a nen gwaslay aya mba nà, na ta ja 'am kawa gwaslay ahay, nə bayak way dukwen kawa gwaslay ahay, nə sləne way ahay kawa gwaslay ahay re. Əna à alay aday nə sənək nga uno coy ata nà, nə mbəsakak way sə gwaslay

ahay kutok. ¹²Həna nà, dā ca pə way ahay nə kustehtehhe, kawa dō a ca ide à malam mənjeroh a inde ata awan. Əna azanan pa 'am nà, dī i canan à way ahay fok nə ide cer wa kutok. Həna nà, na san way ahay cərah a fan bay. Azanan pa 'am nà, ni san anan way ahay fok cərah, kawa ana Mbərom sa san nen cərah ata awan.

¹³Aday həna kutok nà, way ahay inde maakan, ti ndav itəbay: adaf nga pə Mbərom, adəfan ide anà way a Mbərom, aday asan zek. Əna sə zalay way azar ataya nà, asan zek a kutok.

14

Ləbara sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay

¹Rəzlen anan à nga wa sa ga way sə asan zek tə dō ahay. Aday gen anan may sa njad məgala ana Apasay Cəncan a sə gəzlan anà dō ahay ata tə mivəl kərtek awan. Gen anan may jiya nà, anà məgala sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay. ²Dō sa ja 'am ta 'am su kon aday winen a sləne bay ataya nà, a jan nə anà Mbərom dəkdek, bina anà dō ahay bay, anga dōwan a sləne 'am ataya bay. Winen a ja nà, pə way a Mbərom mi dər aya tə məgala sə Apasay Cəncan awan. ³Aya əna, dō winen apan i man anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, a varan atan gədan, a man atan anan mivəl ù doh, aday a man atan zek sa har à 'Am a Mbərom inde. ⁴Dō winen apan i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata nà, a varan gədan nà, anà zek anahan a vərre. Aya əna, dō sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, a varan gədan anà dō a Yesu mə halay nga ataya kəzlek.

⁵Nen na gan may nà, dō ahay fok t̄a mba apan sa ja 'am ta 'am su kon aday ta san bay ataya awan, əna na gan may kə zalak nà, dō ahay t̄a mba apan sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay adəka aday. Kak dōwan a inde i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ata nà, sumor a nà, dō

hinen â ga inde sa man anan anà dō ahay ta 'am su kon aday tē slēne zle ata awan, anga sē varan gēdan anà dō a Yesu a mē halay nga ataya awan. Kak matana bay nà, aman anan 'am a Mbērom anà dō ahay nà, a zalay aja 'am ta 'am su kon aday dō ataya ta san bay ata awan.

⁶ Matana kutok mērak uno ahay, kak ni zlak ayak àga kwanay aday ni jak ikwen 'am nē ta 'am su kon aday kē sēnen bay ata nà, i mak ikwen zek nē kēkēmaw? Sumor a nà, ni zlak ayak àga kwanay nà, ni dākak ikwen anan way a Mbērom mi dēr aya awan, kabay ni dākak ikwen anan asan way pē Mbērom, kabay ni mak ikwen anan 'am a Mbērom, kabay ni tētakak ikwen anan way. Kak na gak matanan bay nà, ata na mak ikwen zek a dāw?

⁷ Bayiken pē minje sē way sē gēsle ahay aday, way kawa atē ndērloy tē gēnjal. Kak ta fak a way ataya tē mērike a bay nà, dō sē gērav ahay ti mba apan sa san ara sē way ataya aday sē gērav apan dāw? ⁸ Aday kak dō sa jān pē cicōek anga vērām kà fak anan tē cēved a bay nà, waya i lavan zek anà aga vērām a anaw? ⁹ Minje ata pē kwanay dūkwen matana re. Kak ki jen 'am aday a slēne zek bay nà, dōwan i san 'am a kwanay ata bay asanaw? Aday ata 'am a kwanay ata kē tērak 'am kēriya kutok bidaw? ¹⁰ 'Am su kon ahay inde bayak a cara cara pē daliyugo. 'Am ataya fok, dō su kon ataya nē tē slēne ike. ¹¹ Kak dōwan i jo 'am ta 'am aday nē slēne bay ata nà, mē tērak pi zek kawa mēdurlon ahay. ¹² Pē kwanay dūkwen matana re. Ki rēzlen anan à nga wa tē mindel sē pēlay mēgala ana Apasay Cēncan a sē gēzlan anà dō ahay ataya awan. Way ata nà, way lele awan. Aya ēna sumor a nà, pēlen mēgala ana Apasay Cēncan a sa man zek anà dō a Yesu ahay sa har à 'am anahan inde.

¹³ Anga nan kutok, dō sa ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ataya nà, â ga amboh anga aday Mbērom â varan

mægala sa man anan 'am ataya anà dō ahay ta 'am su kon aday tē slēne zle ata awan. ¹⁴ Kak nen apan ni ga amboh ta 'am aday na san bay ata nà, apasay uno winen apan i ga amboh acəkan, əna à abayak nga uno inde nà, nə slēnek awan bay. ¹⁵ Wita ni ga nə kəkəməw? Ni ga amboh à apasay uno inde, aday u no sa ga amboh tē abayak nga uno re. Ni zambad a Mbərom à apasay uno inde, aday u no sə zambad a Mbərom tē abayak nga uno a təkə re.

¹⁶ Kak iken nà, iken apan ki ngəran anà Mbərom ta 'am su kon aday ka san bay ata nà, hinahibay dō sə uho ahay ti zlak ayak à wulen a kwanay nà, ti i mba apan sə təma amboh a kwanay «Amen*» nə kəkəməw? Bina dō ataya ta san way anak a sa ja ata bay asanaw. ¹⁷ Kwa â ga nà, iken kə ngəran anà Mbərom nə tē dīdek awan, kak dō ahay tē slēnek bay nà, i man atan zek bay.

¹⁸ Nen aday nà, ni ngəran anà Mbərom anga nə njadək mægala sa ja 'am su kon aya aday na san bay ataya, zal kwanay fok. ¹⁹ Kwa â ga matana dəp nà, à wulen su dō a Yesu ahay inde nə, u zlo à nga sa ja 'am ahay dāra aday dō ahay ta san zle ata anga sə tətakan atan anan way. Wita nà, a zalay sə vəved 'am ahay mbulo kuro (10,000) aday dō ahay ta san bay ata awan.

²⁰ Mərak uno ahay, kâ bayiken way ahay kawa kwanay gwaslay ahay bay. Təren acəka nà, dō ma san nga aya awan. Aya əna, pa sa ga huwan nà, təren kawa kwanay gwaslay cacədew aya kutok, anga tinen ta ga huwan itəbay. ²¹ 'Am mə vinde a inde à Deftere a Mbərom, a wa: «Mbərom Fetek a ja nà:

“Ni naa jan 'am ù dō a anaya nà, ta 'am su kon aday ta san bay ata awan,
ni jan atan anan tē dūngo sə mədurlon ahay.

* 14:16 Amen a nan sa ja nà: «Ayaw, â təra matana acəkan!»

Əna tə winen ata təkə dukwen, ti ngam sə pəkan sləmay anà 'am uno bay.†»»

²² Matana kutok, aja 'am ta 'am su kon aya aday dōwan a san bay ata nà, a kan anan way anà dō sa daf nga pə Yesu bay ataya awan, bina anà dō a Yesu ahay ite sabay. Aya əna, aman anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, anga dō a Yesu ahay adəka, bina anga dō sa daf nga pə Yesu bay ataya bay. ²³ Natiya, kak kwanay dō a Yesu ahay kə hilen nga, aday fok a kwanay a, kwanay apan ki jen 'am ta 'am su kon aya aday dōwan a san bay ataya nà, dō sa daf nga pə Yesu aday a san awan bay ata kabay dō sə uho kà sak a zlak ayak à wulen a kwanay inde nà, i ja, nga a vawak ikwen, bidaw? ²⁴ Aya əna, kak kwanay a fok ki men anan anan 'am a Mbərom à dō ahay ta 'am su kon aday tə sləne zle ata nà, dō sa daf nga pə Yesu aday a san awan bay ata kabay dō sə uho kà sak a zlak ayak nà, i sləne 'am a Mbərom, aday ata i san pə ines anahan ahay, i yam apan kutok. ²⁵ Way anahan sə bayak mi dər aya à mivəl inde ataya ti kay zek uho kutok. Matanan i dukwen gərmec ù vo anà Mbərom duboz, i həran nga ta sa ja Mbərom inde à wulen a kwanay acəkan!

Way tədə sa ga à man sə ahalay nga su dō a Yesu ahay ata awan

²⁶ Matanan kutok, mərak uno ahay, nà jak ikwen ayak həna nə ma asa anaw? À alay sə ahalay nga a kwanay ahay cəna, dō kərtek i ga ara, dō hinen i tətakan anan way anà dō ahay, dō hinen i dakan anan way ana Mbərom mi dər aya anà dō ahay, dō hinen i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ataya awan, aday dō hinen i man anan 'am ataya anà dō ahay. Aya əna, way a kwanay sa ga ataya nə, gen atan

† 14:21 Ca pə Esaaya 28.11-12.

fok nà, anga aday â man zek anà dō a Yesu ahay sa har pə cəved a Mbərom.

²⁷ Pa 'am sa ja 'am ta 'am su kon aday dō ahay ta san bay ataya nà, mbiken anan cəved anà dō ahay cew tâ ja, â sa zalay pə dō ahay maakan wa bay. Do ataya nà, tâ ja 'am ataya dukwen, pə məmbire pə məmbire. Aday dō sa man anan 'am ataya anà dō azar aya dukwen, â ga inde re. ²⁸ Kak dōwan inde sa man anan 'am ataya anà dō ahay ibay nà, suwan, à wulen ana dō a Yesu ahay nà, dō sa ja 'am ataya tē njahay way a tinen tete. Sumor a nà, tâ ja 'am ataya nà, kuwaya anà nga anahan, aday anà Mbərom cəna coy.

²⁹ Pa 'am ana dō sa man 'am a Mbərom anà dō ahay nà, dō ahay cew, maakan tâ ja, aday dō azar aya tâ pak sləmay sə cəcal anan pi zek wa lele, ta ma anan nà, 'am a Mbərom a acəkan daw. ³⁰ Kak dōwan winen apan i jan 'am anà dō ahay, aday Mbərom kə dakak anan anan way anà dō hinen à wulen a kwanay inde nà, dō mama'am ata â mbəsak sa jan 'am anà dō ahay, anga aday dōwan a mə slala cew ata â ja 'am a kutok. ³¹ Ayaw, cəved inde anga kwanay a fok sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay, əna jen anan nə pə məmbire pə məmbire, anga aday kwanay a fok kə njiden atətak way lele aya awan, aday kə viren anan gədan anà zek ahay. ³² Do aday məgala inde apan sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay nà, i mba apan sə lavan nga anà məgala ata re. ³³⁻³⁴ Mbərom aday nà, way ma ga a tə cəved a bay cəna, a zlan à nga itəbay. A gan may nà, njahuko səkəffe à zay inde.

Matanan, à man sə ahalay nga ana dō a Yesu ahay inde nà, uwar a kwanay ahay dukwen tē njahay à səkəffe inde, kawa ana uwar ahay sa ga à wulen su dō a Yesu ahay inde kwa aha ataya awan. Tâ ja 'am bay, anga cəved a tinen inde sa ja 'am ibay. Sumor a nà, tâ ma nga a tinen à məndak,

kawa ana Deftere a Mbərom sa ja. ³⁵ Kak a nan à uwar a sə cəce awan aday â san anan nà, â cəce pə mbaz anahan wa agay. Anga, dō uwar a kà jak 'am à man sə ahalay nga su dō a Yesu ahay nà, wita nə lelibay.

³⁶ Abay kwanay kə jilen nà, 'Am a Mbərom a dazlan ahay nə àga kwanay wa đaw? 'Am a Mbərom a a dazlek ayak nà, àga kwanay đəkdek cəna coy đaw? ³⁷ Kak dōwan inde à wulen a kwanay a bayak nà, winen kə njadak məgala sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay, kabay kə njadak məgala sə Apasay a Mbərom hinen nà, â san way inde kərtek aday: Way uno a sə vindek ikwen ayak a anan nà, sə đuko anan nə Bahay a mənuko awan. ³⁸ Kak dōwan a kə sənək anan matanan bay nà, Mbərom đukwen i san a winen bay re.

³⁹ Natiya awan, mərak uno ahay, rəzlen anan à nga wa sa njad məgala sa man anan 'am a Mbərom anà dō ahay. Aday kə gifen anan 'am anà dō sa ja 'am ta 'am su kon aday ta san bay ataya bay re. ⁴⁰ Aya əna, gen anan way ahay fok nə tə cəved aya awan, bina tə hoyohoyo bay.

15

Yesu Almasihu nà, kə slabakak ahay à məke wa

¹ Mərak uno ahay, nen apan ni mak ikwen anan ayak à nga inde nà, ləbara mugom a nen sə đakak ikwen anan ata awan. Kwanay đukwen, kə đəfen apan nga, aday kə ngizlen uda saray lele re. ² Ləbara mugom a mbala a kwanay sa đaf apan nga ata nà, sa tam kwanay nə winen awan, kak kə bənen anan kawa anuno sə đakak ikwen anan nà, na. Kak matanan bay cəna, adaf nga a kwanay kə tərak way kəriya awan.

³ Way a nen a sə tətakay ahay ata nà, na jak ikwen anan nə winen a re. Way ata nà, nga sa 'am lele a sə zalay azar aya awan. Yesu Almasihu nà, kə məcak anga ines a

mənuko ahay. Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja nà, a təra nə matanan acəkan. ⁴ Pə dəba wa nà, ta la anan à məke, aday pə luvon maakan anahan a nà, Mbərom a slabakay anan ahay à məke wa. A təra dukwen kawa ana Deftere a Mbərom sa ja apan ata re. ⁵ Pə dəba anahan a wa nà, kà kak anan zek anà Piyer, aday kà kak anan zek anà dō maslan anahan azar aya re. ⁶ Pə dəba wa asa, kà kak anan zek anà dō anahan ahay sə zalay səkat dāra à alay kərtek a inde. Alay avan ana dō ataya həna nà, tinen inde tə sifa mba, əna azar aya nə tə məcak. ⁷ Pə dəba wa, kà kak anan zek anà Yakuba, aday anà dō maslan anahan ahay fok re.

⁸ Pə dəba a tinen a wa fok, a ndav anan ta su ko zek ì nen ite re. Ata nen nə tərak kawa wan ma may amama pə kiya cuwbe ata awan. ⁹ Ayaw acəkan, nen nə tərak kawa wan gudar a à wulen su dō maslan ahay inde, na slak təde aday ti ngumo dō maslan a bay, anga nen na gak anan ahay alay tu dō a Yesu ahay tə mindel. ¹⁰ Aya əna, tə winen ata təke nà, həna Mbərom kà gak uno sumor sə təra nen dō maslan a Yesu ata kutok. Sumor anahan su go ata nà, kə tərak way kəriya bay, anga kə varak uno məgala sa ga mer su way lele aya sə zalay dō maslan a azar ataya fok. Tə didek a nà, sa ga mer su way a lele ataya nà, nen bay. Sa ga nà, sumor a Mbərom a su go ata awan. ¹¹ Natiya kutok, kwa â ga nə nen, kwa â ga nə dō azar aya awan, awan inde kə mbədahak ibay. Manay a fok mə wazay a nà, ləbara mugom a mbala ana kwanay sa daf apan nga ata kərtek awan.

Mbərom i slabakay anan ahay dō ahay à məke wa

¹² Manay nà, ma jak ikwen anan tə didek awan, Mbərom nà, kə slabakak anan ahay Yesu Almasihu à məke wa. Aka aday, dō a kwanay azar aya ta wa, dō ma mac aya ti slabakay ahay bay ata nà, kəkəma asa anaw? ¹³ Kak abay dō ma mac aya ti slabakay ahay bay kawa ana tinen a sa

ja ata nà, Yesu Almasihu dukwen kè slabakak ahay sabay cukutok daw? ¹⁴ Kak abay Yesu Almasihu kè slabakak ahay sabay ata nà, wita ma ya nga sa ma a manay sə dakay anan 'am a Mbərom asa anaw? Aday dukwen, ata kə dəfen nga nə pa 'am lele mba re daw? ¹⁵ Kak abay do ma mac aya ti i slabakay ahay à məke wa bay nà, Mbərom kè slabakak anan ahay Yesu bay re. Ata manay mə gədak mungwalay pə Mbərom ta sa jəka, Mbərom kè slabakak anan ahay Yesu Almasihu à məke wa bidaw? ¹⁶ Kak do ma mac aya ti slabakay à məke wa bay nà, ata Yesu Almasihu kè slabakak ahay à məke wa bay re ba? ¹⁷ Kak Yesu Almasihu kè slabakak ahay bay, kə dəfen nga həna nə pa maw? Aday Mbərom dukwen kè pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay bay re ba? ¹⁸ A nan sa ja kutok nà, do sa daf nga pə Yesu Almasihu ahay aday tə məcak ata nà, tinen tə lizek pa sə viyviya cukutok daw? ¹⁹ Kak də dəfan ide anà Yesu Almasihu, anga aday â mak uko zek pə anjahay a mənuko həna pə daliyugo a anan dəkdek nà, ata wita nə yimuko zek a nuko, bina da ga i zek wa zal do ahay fok.

²⁰ Tə didək a nà, Yesu Almasihu kè slabakak ahay à məke wa acəkan. Winen nà, kè lahak sə slabakay ahay à məke wa. Aslabakay anahan à məke wa ata nà, a dakay anan nə, do a azar aya ti i slabakay ahay ite re. ²¹ Amac a nay pə daliyugo nà, anga do kərtek. Aday do ahay ti slabakay ahay à məke wa dukwen, anga do kərtek re. ²² Matanan, do ahay fok ta mac, anga tinen a fok zahav ana Adama. Aday do ahay fok ti njad sifa, anga Almasihu. ²³ Do ahay ti slabakay à məke wa nà, kawa ana Mbərom a sə lavan atan anan zek ata awan: Almasihu kə lahak sə slabakay ahay, aday à luvon anahan a saa may ata inde nà, do anahan ahay fok ti i slabakay ahay re. ²⁴ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu i lize anan məgala sə apasay lelibay aya fok, tə bahay a tinen ahay fok, aday pi zek tə məgala sə bahay ahay pə

daliyugo fok re. Pə dəba a sə lize way ataya wa fok nà, daliyugo i ndav, aday Yesu i man anan bahay anahan à alay inde anà Bəbay anahan Mbərom kutok.

²⁵ Kawa sa ja nà, Yesu Almasihu â ga bahay hus pə ana Mbərom saa mbakan anan dō manidē anahan ahay fok à alay inde. ²⁶ Dō manidē mēdakwidok a aday Yesu i sa lize anan ata nà, Amac. ²⁷ Deftere a ja matanan, a wa: «Mbərom a mbakan anan way ahay fok à alay inde.*» Kə sənən zle asanaw, kak Deftere kà jak «way ahay fok» ata nà, Mbərom a dō sə mbakan alay pə way ahay wa fok ata, winen a nà, uda ibay. ²⁸ Matanan, Yesu kə njadək mēgala sa ga bahay pə way ahay fok nà, winen a dūkwən, Bəbay anahan Mbərom i ga apan bahay ite re. Natiya awan, Mbərom i ga bahay kwa pə ma fok tembərəzem kutok.

²⁹ Bayiken pə dō ahay aday ta taa ga baptisma anga dō ma mac aya ata aday. Ta ga matanan nà, angamaw? Kak abay dō ma mac aya ti slabakay ahay sabay ata nà, ta ran mindel ì zek pə maw? ³⁰ Aday asa, manay hēna dūkwən, kak abay dō ma mac aya ti slabakay à məke wa sabay ata nà, ma ga dōce ndelem ndelem a anan sasidew ata nà, angamaw? ³¹ Sənən apan lele, mərak uno ahay, nen nà, kəla siwa fok amac a daf nen pa 'am wa nə pədan. 'Am uno sa jak ikwen ata nà, didək awan, kawa 'am uno sa ja: Nə taslak mivēl tē kwanay bayak awan, anga kwanay kə jipen tē Bahay a nuko Yesu Almasihu ata awan. ³² Dō ahay ta gak alay ti nen bayak a à Efesus. A ga nə kawa ma vad zek tē zizək ahay. Aday kak abay na ga matanan anga sa njad zay pə daliyugo a anan nà, ni njad anan magwagway wuraw? Kak abay dō sə məke ahay ti slabakay ahay sabay, ata nà, pərahuko anan azar anà jike sa 'am a inde hēna bidaw? A wa: «Ənga puko panan a mənuko, aday suko

* 15:27 Ca pə Jabuura 110.1.

panan a mənuko, anga luvon sə sidew nà, anà mənuko sabay.†»

³³ Anga nan kutok, dōwan â njak a nga anahan bay. Kuwaya kè njahak pə kərtek a tu dō sə huwan ahay cəna, huwan a tinen ata i zəvan. ³⁴ Kê viwen anan nga i zek ahay bay! Kî gen ines bay. Na ca apan nà, dō ahay inde à wulen a kwanay ta san Mbərom bay. Na ja matanan aday waray â gak ikwen.

Di i slabakay ahay à məke wa nà, ti zek wuraw?

³⁵ Hinahibay dō inde i cəce: «Dō ahay ti i slabakay ahay à məke wa nə kəkəməw? Aday ti i slabakay ahay nə ti zek wura asa anaw?» ³⁶ Dōwan kà sak a cəce matana nà, wita dō mindel awan! Da san apan zle, zahav sə way iken sa casl ata, si ki larak anan ayak à məke inde aday, bina awan inde i hay ahay ibay. ³⁷ Aday zahav sə way iken sa casl anan ata, kwa â ga nə ndaw, kwa â ga nə zahav sa ma sa ma fok cəna, ka casl nà, wan sə way ata awan, bina daslam anahan a bay! ³⁸ Əna Mbərom a har anan daslam a ma ha ata, kawa sa zlan à nga. Wan sə way ahay cara cara ta har dukwen, tə daslam a tinen ahay cara cara re.

³⁹ Way tə sifa aya fok, zek a tinen aya cara cara re. Zek su dō zənzen aya awan, winen cara, zek sə gənaw ahay, winen cara, zek sə məvuhom ahay, winen cara, aday zek sə kələf ahay dukwen, winen cara re. ⁴⁰ Way mə ndakay aya à mburom tə way mə ndakay aya pə daliyugo nà, arəba a tinen aya nə cara cara. ⁴¹ Adav ana pəc nə cara, adav ana kiya dukwen cara, aday adav ana mawuzlawazl ahay ite, cara re. Aday kwa mawuzlawazl ataya dukwen, adav a tinen aya ta gad' am pi zek ahay wa re.

⁴² I tərən anà dō saa slabakay ahay à məke wa ataya dukwen matana re. Zek su dō, dō ahay sa lak ayak à məke

† 15:32 Ca pə Esaaya 22.13.

kawa zahav sə way ata nà, i wuslay à mæke à man ata awan. Əna zek a aday Mbərom saa slabakay anan ahay à mæke wa ata nà, i wuslay itəbay. ⁴³ Zek su dō, dō ahay sa lak ayak à mæke ata nà, way kəriya awan, əna zek a aday Mbərom saa slabakay anan ahay ata nà, winen tə mazlaḅ awan. Zek ma lak ayak à mæke ata nà, winen bəle awan, əna zek su dō saa slabakay ahay ata nà, winen məgala awan. ⁴⁴ Zek ma lak ayak à mæke ata nà, winen zek sə daliyugo a anan, əna zek su dō saa slabakay ahay à mæke wa ata ite nà, winen zek sə uho saa nay ahay pa 'am ata awan.

Kak zek sə daliyugo a anan inde cukutok ata nà, zek sə uho saa nay ahay ata dükwen, i ga inde re. ⁴⁵ Deftere a Mbərom a wa: «Adama dō mama'am ata nà, winen dō tə sifa awan.‡» Aday kutok, Yesu Almasihu dō sa nay à man a Mbərom wa ata nà, winen dō sə varan sifa anà dō ahay. ⁴⁶ Sə lahay aday nà, zek sə uho saa nay ata bay, əna zek sə daliyugo a anan, aday zek sə uho saa nay ahay ata a nay pə dəḅa wa kutok. ⁴⁷ Adama nà, mə ndakay a tə yugo. A nay à daliyugo a anan wa. Əna Yesu Almasihu kutok nà, winen a nay ahay à man a Mbərom wa. ⁴⁸ Dō sə daliyugo a anan aya nà, zek a tinen kawa zek mbala ana Adama ata awan. Matana re, dō saa njahay pə cakay a Mbərom ahay, zek a tinen i ga kawa zek mbala ana Yesu Almasihu ite re. ⁴⁹ Həna nà, mənuko ḁa ga minje tə Adama, dō mə ndakay a tə yugo ata awan. Aday azanan ḁi i ga minje tə Yesu, dō sa nay ahay à man a Mbərom wa ata awan.

⁵⁰ Mərak uno ahay, na jak ikwen ayak həna: Dō zənzen a nə, i mba apan sa zla à bahay a Mbərom saa nay ata inde ti zek sə daliyugo a anan bay. Zek aday a wuslay ike ata nà, i mba apan sə njahay pə cakay a Mbərom pa sə viyviya bay re.

‡ 15:45 Ca pə Laataanooji 2.7.

⁵¹ Pəken sləmay aday, u no sə dəkak ikwen anan way a Mbərom mi dər a inde. Mənuko fok dī mac kəzlek bay, əna mənuko fok, zek a mənuko i mbəda zek hinen. ⁵² Way ata i tərə nà, ma kərtek kawa ambəcək idē ca. I tərə à alay a məzləzlilen i dəkay anan andav ana daliyugo ata awan. Məzləzlilen ata kà fak zek nà, dō ma mac aya ti slabakay ahay ti zek a aday winen i wuslay itəbay ata awan. Ata mənuko dō tə sifa aya dukwen, Mbərom i mbədahak uko anan zek ite re. ⁵³ Ayaw, i tərə matanan, anga zek aday a wuslay ike ata nà, â mbəda zek hinen aday winen a wuslay itəbay ata kutok. Matana re, zek aday a mac ike ata nà, â mbəda zek hinen aday winen a mac itəbay ata kutok re. ⁵⁴ À alay a aday zek sa mac aday a wuslay ike ata kə tərək zek sa mac bay aday i wuslay itəbay ata kutok nà, ata way a Deftere a Mbərom sa ja apan ata i tərə kutok, a wa:

«Mbərom kə mbasak pə Amac, kə lizek anan pa sə viyviya awan. §»

⁵⁵ «Iken Amac, məgala anak a aha kutok anaw?»

Iken Amac, məgala anak a sa vad dō ata, aha kutok anaw?*

⁵⁶ Amac a njad məgala pə dō ahay nà, anga ines a tinen ahay. Aday məgala ana ines ite nà, a nay à Tawrita wa.

⁵⁷ Aya əna, ngəruko anan anà Mbərom adəka, anga kə varak uko anan məgala sə mbasay pə Amac, tə alay a Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

⁵⁸ Anga nan kutok, mərak uno ahay, ngizlen saray lele, kà si yen nga bay. Gen anan nga anà mer su way a Mbərom kwa siwa fok, anga kə sənən apan zle, ayanga a kwanay i mer su way ana Bahay a mənuko Yesu inde ata nà, i tərə kəriya bay.

§ 15:54 Ca pə Esaaya 25.8. * 15:55 Ca pə Hose'a 13.14.

16

Acakal way anga sa man zek anà dō a Yesu ahay à Urəsalima

¹ Həna asa, pa 'am sə acakal way anga sa man ayak zek anà dō a Yesu ahay à Urəsalima ata nà, kwanay nà, gen kawa anuno sa jan anà dō a Yesu ahay à Galatiya ata awan. ² Pac sə Zlaba ahay fok cəna, kuwaya â zəba dala kawa anahan sə lavay a zek ata, aday â daf anan cara. Bina, dowan â sa ba nen ni zlak ayak aday ata saa cakal bay. ³ Na sak a dəzlek ayak nà, ni varan dərəwel à alay inde anà dō a kwanay a saa walay ataya awan, ni slan atan tə dala ata à Urəsalima. ⁴ Kak na cak apan tədə nen a ta nga uno nâ zla nà, mi zla jiga tu dō ataya awan.

Man ana Pol saa zla ataya awan

⁵ Ni zlak ayak àga kwanay nà, tə daliyugo sə Make-doniya, anga u no sa zla tə wulen su doh a tinen ahay saa can atan ayak ide. ⁶ İzəne, ni njahay àga kwanay mənəcək, izəne à alay sa madf fok ni njahay àga kwanay. Aday à alay uno saa slabak àga kwanay wa ata nà, ki i men uno zek tə dala sə cəved. ⁷ Na zlak ayak àga kwanay dukwen, u no saa zla way uno bəse bay. Kà zlak anan à nga anà Mbərom nà, ni njahay tə kwanay zərat lele àga kwanay kutok. ⁸ Əna ni njahay à Efesus tamak hus pə azar uko sə Pentekosta, ⁹ anga Mbərom kə təbak uno cəved sa ga mer su way məduwen a à man a anan. Aday dō manide ahay inde bayak a re.

¹⁰ Kak Timote kə dəzlek ayak à wulen a kwanay nà, təmihen anan lele anga aday â zlan à nga sə njahay à mamasl a kwanay, bina a ga mer su way a Mbərom, Bahay a mənuko, nə lele kawa nen awan. ¹¹ Matanan, dowan â sa kədey anan bay. Men anan zek adəka tə dala sə cəved. Ata aday i mbəsak kwanay tə zay, i dəzley à man uno dukwen

lele aday tə zay a re. Bina, manay tə mərak ahay à man a anan, manay apan mi ba anan.

¹² Mərak a mənuko Apolos nà, na gak anan kem aday tâ zlak ayak pə kərtek a tə mərak azar aya awan, əna a ngam həna fan bay. Aya əna, azanan pa 'am dukwen, kə njadak cəved a nə, i zlak ayak kutok.

Andav sa 'am ahay

¹³ Ben lele, rəzlen à nga wa sə pərahan azar anà Mbərom nə lele. Kə pəken anan zlawan ì zek ahay bay, kə viren anan bəle anà mivel a kwanay ahay bay. ¹⁴ Ì mer su way a kwanay sa ga ahay fok cəna, sənen zek ahay.

¹⁵ Mərak uno ahay, kə sənen Sitifanas tu dō su doh anahan ahay zle fok. Sa lah sə təma sə pərahan azar anà Yesu pə daliyugo sə Akaya nà, tinen. Tə varak anan nga a tinen anà Mbərom anga aday tâ man zek anà dō a Yesu ahay. Matanan, na gak ikwen kem nà, ¹⁶ dəfen anan apan anà zahav su dō matanan ataya awan. Dəfen anan apan anà dō sa ga mer su way tə məgala kawa tinen ataya a re.

¹⁷ Nə taslay mivel bayak a jiga nà, anga atə Sitifanas tə Fortinatus tatə Akayus ta nak ahay à man uno. Ta nak su mo zek à yime ana kwanay inde. ¹⁸ Tə bənak uno mbac lele kawa ana tinen a sə bənak ikwen anan mbac ata re. Zahav su dō ataya nà, bənen atan à 'am wa nə lele.

¹⁹ Də a Yesu ahay sə halay nga pə daliyugo sə Aziya kwa aha fok, ta jak ikwen ayak 'am. Atə Akilas tə Pəriskila pi zek tu dō a Yesu sə halay nga àga tinen ataya fok ta jak ikwen ayak 'am lele, anga kwanay a fok kə jipen nə pə sləmay a Bahay a nuko Yesu a kərtek. ²⁰ Də a Yesu ahay à man a anan fok ta jak ikwen ayak 'am. Jen anan 'am ì zek ahay lele re.

²¹ Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə vindek ayak 'am a anan nà, tə alay uno awan.

²² Kak dōwan a nə a pəlay Bahay a mənuko Yesu bay cəna, Mbərom â tahasl anan. *Marana ta*, Bahay a mənuko â nay! ²³ Bahay a mənuko Yesu â gak ikwen sumor anahan. ²⁴ Kwanay a fōk, dō sə mivél uno aya awan, anga də japay fōk dukwen pə Yesu Almasihu awan.

Aḅan 'am wiya awan
New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30
